

Dr. Hikmet Kıvılcımlı

Hürriyetimiz ve Birinci Cihan Savaşı Faciamız

köXüz

Yayımları

Hürriyetimiz ve Birinci Cihan Savaşı Faciamız

Dr. Hikmet Kıvılcımlı

köXüz

Dijital Yayınlar İndir - Oku - Okut - Çoğalt - Dağıt

**Bu kitap ilk defa: 1983 yılında Tarih Bilimi Yayınları
tarafından yayınlanmıştır.**

Bu kitap KöXüz sitesinin dijital yayınıdır.

**Kar amacı olmadan, okumak ve okutmak için, indirmek, dijital olarak
basamak ve dağıtmak serbesttir.**

Alıntılarda kaynak gösterilmesi dilenir.

köXüz

Yayınları

İÇİNDEKİLER

Yayınevinin Notu.....	3
Önsöz	9

HÜRRİYETİMİZ.....13

Hürriyet ve Emperyalizm.....	15
------------------------------	----

BİRİNCİ CİHAN SAVAŞI FACIAMIZ..... 45

BİRİNCİ BÖLÜM

"Seferberliğe" dek Türkiye'nin Hesabı.....	47
A) Türkiye Kalesini İçinden Fetih.....	49
B) Türkiye Kalesine Dışardan Saldırı.....	50
C) Düşmanlıkların Tersine Dönüşü.....	51

İKİNCİ BÖLÜM

BirinciCihanSavaşı veTürkiye'ninAlinyazısı.....	53
A) "Müttefiklerimizin" Türkiye'den Kopartıkları Et.....	55
B) Bir Millet Nasıl Satılır?.....	56
C) Orduyu Avlayıp Tavlama.....	57

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Türkiye'yiBirinciCihanSavaşı'naKim Soktu?.....	61
A) En Yakıcı Günün Meselesi.....	63
B) Ne Alman, Ne İngiliz Türk'ün Savaşmasını İstemiyor.....	64
C) Dolunca Ablar Döndü Dolaplar.....	65
D) Kişileri Avlayış.....	66
E) Halkı Tavlayış.....	66
F) Tehlikeli Perende.....	68
G) 1 Temmuz 1908 mi? 27 Mayıs 1960 mı?.....	69

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

Birinci Cihan Savaşı'nda Türkiye'nin Trajedisi.....	75
A) Savaşa Girişin Sosyal Sebebi.....	75
B) Çılgın Atılışlar.....	77
C) Emperyaliste Teslim Oluş.....	79
D) Teslim Oluşun Sonucu.....	80

BEŞİNCİ BÖLÜM

"Seferberlikte" Türkiye'nin Yenilişive Sömürgeleşmesi.....	85
A) Savaş Bitmeden İmparatorluk Bitiyor.....	85
B) Türkiye Bir Alman Sömürgesi Oluyor.....	89

ÖNSÖZ

Millî mücadele kime karşı oldu?

Bunu Mustafa Kemal Paşa şöyle belirtti:

"(...) Bildiğiniz gibi, milletimiz asırlardan beri iki kuvvetin, iki zorlu kuvvetin, iki yok edici kuvvetin baskısı altında üzüntü ve acı duymakta idi.

"Onlardan birincisi, doğrudan doğruya memleket ve milleti yönetmek iddiasında bulunan zorbalardır.

"İkincisi, bütün bir emperyalist ve kapitalist dünyadır.

"Gerçekten bir, bir buçuk yıl önce millet aynı zamanda bu iki kuvvete karşı isyan etmiş ve mücadeleye başlamıştır.

"Emperyalist kuvvetler, milletimizi hukuk, haysiyet ve bağımsızlıktan mahrum ve bunlardan anlamayan bir hayvan sürüsü kabul ettiği için; böyle bir sürünün elinde sonsuz doğal hazinelere sahip, değerli ve geniş bir memleketin bırakılmasını doğal olarak uygun göremezdi." (29 Ocak 1921, Türkiye Büyük Millet Meclisindeki Nutku'ndan)

Herhalde hiç kimse kalkıp tersini savunmayacaktır.

Millî Mücadele, bu iki büyük düşmana karşı güdüldü:

1- İçerde yerli, zorba yönetime;

2- Dışarıda yabancı emperyalizme karşı.

Yakından bakılınca, bu iki zorba kuvvet gerçekte bir tek-tir. İçerdeki ile dışarıdaki birbirinden ayırt edilemez. Hele, Türkiye'nin alacaklıları namına; *"Osmanlı Bankası"* Osmanlı Saltanatı'nın göbeğine oturduktan sonra, bu ülkede kim yabancı, kim yerli kestirilemedi.

Yerli bildiğimiz zorbalardan mı Türkiye'yi yönettiler?..

Hayır...

Mustafa Kemal de bunu pek güzel anlatıyor. Ancak yönetmek iddiasında bulundular.

Yerli zorbalardan bu iddialarıyla kimi aldattılar?..

Belki kendi kendilerini... Çünkü göz kendini görmedi. Fakat biz Türkleri kolayca aldatamadılar.

Gerçekte, doğrudan doğruya değilse de, dolayısıyla memleket ve milleti idare eden, "bütün bir emperyalizm ve kapitalizm dünyası" oldu.

Açık sömürgeye yerli ve yabancı bellidir. Dost ve düşman bellidir. Efendi ve kul bellidir. Sömürgecinin maddesi emperyalizmin tırnağı altındadır. Yarisömürgeye ise ne dost bellidir, ne düşman... Hepsi birbirine karışmıştır. Yarisömürgecinin *ruhu* karmakarışıktır. Memleketin üzerine bir leş abanmıştır. Zavallı millet, o leşi hortlak yapan *ruhu* ayırt edemez. Açık sömürgeye kimi vuracağını herkes bilir. Yarisömürgeye ise milletin elini kolunu bağlayan canavar, yerli kıyafetindedir. Herkes, kiminle, nasıl dövüleceğini şaşırır.. Millet birbirine düşer. Açık sömürgeye satılık insanlar yüzük taşı gibi meydandadır. Yarisömürgeye en alçak hıyanetler milletin kendisinden geliyormuş gibi görünür. Bugün emperyalistlerin açık sömürgeye kurtulmaya çalışmaları bundandır. Yarisömürgeye hem masrafsız hem külfetsizdir.. Ne uğraşacaksınız aç, yoksul yığınlarla?.. Başlarına kendilerinden bir sürü uşak geçirirsin; hem yersin, hem yedirirsin... Sana düşman olacaklarına, birbirlerine girsinler... "Hür ve bağımsızısın" dedin mi, kimse sana yan bakamaz. Ara sıra atacağın sadaka ile bütün dünyanın dilencilerinden alkış toplarsın. Sömürge idaresi, sömürge donanması, sömürge savaşı taşınır yük mü?.. Koyver son meteliklerine kadar harcasınlar. Boğazlarına değin borca batsınlar ve kendi paracıklarıyla silahlansınlar... O zaman gör, seni senden çok savunacaklardır. Hem yalnız canlarıyla başlarıyla değil, dinleriyle, imanlarıyla, vicdanlarıyla, namuslarıyla, bilinçleriyle...

Birkaç eldivenli konuşan centilmen diplomat, üç beş diplomalı profesör casus, beş on tane de bütçesini, planını, silahlı kuvvetini kotaracak yüksek uzman gönderdin mi, bütün bir memleket senin için gönüllü çalışır. Artık soy soyabildiğin kadar... Kendi elçeğizleriyle kuşaklarını sıkıp, dişlerinden tırnaklarından artırarak sana borç ödemeyi namus borcu bilirler... Bir kürdan parası tutmayan "üs" kurmak bile boş emek... Şu enayileri bir gidip görelim, onlar yaşamasını bilmez, güzel iklimlerinde biraz eğlenelim, resmen çaktırmadan içlerini casuslayalım; diye göndereceğin "turist"lerin bahşişi onlara yeter de artar bile... Ana vatanında bir alayın dış kirasıyla, yarisö-

mürgede emrine tümenler, ordular kurban edilecektir. Nene gerek belalı açık sömürge...

Emperyalizm, elinden gelse, eski Çin İmparatorluğu'nu ve eski Osmanlı İmparatorluğu'nu diriltmek ister. Sembollerinden bir türlü kopuşamayışı bundandır...

Millî "Mücadele", Osmanlı İmparatorluğu'nun arkasında ölüm tırpanını tutan yabancı emperyalizmine karşı açılmış bir savaştır. O savaşı daha iyi kavramak için, Osmanlı İmparatorluğu'nun cihan emperyalizmiyle birlikte girdiği iki büyük drama kısaca göz atmamız icap eder:

- 1- Hürriyet "Devrimi" Faciası;
- 2- Cihan Savaşı Faciası.

Birbiri ardından gelen, biri ötekisini sürükleyen bu iki facia incelenmeden Milli Mücadele dramının kişileri, perdeleri, sonuçları anlaşılabilir.

HÜRRİYETİMİZ

HÜRRİYET VE EMPERYALİZM

Yeryüzünün hiçbir ülkesinde Türkiye'deki kadar çok Hürriyet ilan edilmemiştir. Ve edilemez!

Hürriyet "Türkiye"de kaç defa ilan edildi?..

Kaç kabine değişti ise en az o kadar...

Yalan söylemeyelim ama her vilayette belki her vali, her polis müdürü değiştikçe, her köyde, her muhtar veya karakol kumandanı değiştikçe hürriyet ilan edilir. Konumuz o değil... Tarih bakımından meşhur Hürriyete gelince, o iki defa ilan edildi. Her ikisi de -şaka gibi gelmesin- zorbalığını bütün dünyaya anlata anlata bitiremediğimiz, Abdülhamit eliyle oldu.

Sahiden onun eliyle mi?

Yazık ki o bile değil...

Sahnedeki görünen el onundu. 19 Mart 1877 günü, "Mebuslar Meclisi"nde şöyle dinlenildi:

"Herkesçe bilinmektedir ki, Devlet ve milletlerin ilerleme, büyüklük ve kuvvetleri ancak adalet vasıtasıyla olur. Hatta Devleti Aliyemizin (Osmanlı İmparatorluğu'muzun) ilk kuruluş zamanlarında kudret ve kuvvetinin âleme yayılmış olması, emri hükümette [yönetimde-hükümet etmede] adalete ve teb'anın her sınıfının hak ve çıkarına uyulmuş olunmasıyla meydana geldi!" (Meclisi Meb'ussan Zabıtları, s. 7)

Bunu konuşan dil Abdülhamit'in dili idi. Ama, fikir onun değildi. Yani, o böyle düşünüyordu ve söylüyordu ama söyleyene bakma, söyletene bak; deriz.

Kızıl Sultan'ı kim söyletiyordu?..

Yerli paşalarla beyler mi?..

Yok canım...

Söyleten "ecanip" (ecnebler-yabancılar) idi.

"Bila tefrik-i cins ve mezhep teb'ayı Osmaniye'nin hürriyet ve müsavattı" [Cinsiyet ve mezhep ayrımı yapmaksızın Osmanlı uyruklarının özgürlüğü ve eşitliği] yarım yüzyıldan beri -1856'dan

beri- "yabancılara" göstermelikten ibaretti! "Bilatefrik'i cins ve mezhep"sözünü, halk; "Gâvur, Müslüman artık bir olacak" manasına anlarken, Sultan'ın kastettiği "yabancılar"dan başkası değildi. Asıl istenmesi gereken: Topraklarımızda yabancılar kadar, Müslüman Türk vatandaşın da hak kazanmasıydı. Efendiler bunu tersine çevirmişlerdi: Türk-Müslüman olmayanlar da, Türk-Müslüman olanlar gibi hürriyete eşit edilmek isteniyordu. Türk-Müslümanın ne Hürriyeti vardı?.. Hiç... Asıl istenilen yabancıların hürriyeti idi. İngiliz: Ermeni'yi, Fransız: Rum'u, Rus: Bulgar'ı, Sırp'ı ve ilh. tutmuştu. Türkiye'den birer lokma et koparmak istiyorlardı. Biz ise, koparıp götürmesinler diye, gelin, buyurun, içeride yiyin; diyorduk. Hürriyet bu idi... Ve onlar içindi. Emperyalist ajanlar "İstanbul Konferansı"nı açarlarken biz, güya yabancıları kandırmak için, aslında yaranmak için, 101 pare top atıyorduk. Tarihimizde yazıyordu: "Toplar, Avrupa Devletleri murahhasları [delegeleri] üzerine bir tesiri acip icra etmiştir." (Ali Reşat, **Asrı Hazır**, s. 693)

O gün bugün, hep Avrupa Devletlerine "Tesiri acip" yapma gayreti ve cakası kanımızı kuruttu. 1878'de "Hasta Adam"ın "ou autonomie ou anatomie" (ya ölüsü, ya dirisi parçalanmalı) işi Ayastefanos'tan Berlin'e geçince, Mebuslar Meclisi Başkanlığından Sadarete [Meclis Başkanlığından Sadrazamlığa-Başbakanlığa] çıkan şair ruhlu Ahmet Vefik Paşa, Millet Meclisini tatil ediverdi. Cihan emperyalizmi güreş alanına yeni bir kuvvet kılıcını atmıştı: "Berlin"!.. Yeni ve daha yırtıcı ve daha derebeyi olduğu için, Alman Emperyalizmi Türkiye Ağalığını daha kolay avladı. Abdülhamit ile Kayzer sarmaş dolaş oldular. Bu kahpe dönekliği bir türlü hazmedemeyen koca Sadrazam Mithat Paşa, şöyle gürelemişti:

"Padişahım, meşrutiyeti kurmaktan ve ılandan muradımız, İstibdadı kaldırma ve zatı şahanenizi görevinizde uyarma ve bakanlar kurulunun görevlerini belirleme ve ulusumuz çapında olgun eşitliği temin edip, elbirliğiyle ve gerçekte yönetimin iyileştirilmesine çalışmaktır. Otuz seneden beri yayımlanıp da gereği yerine getirilmeyen Padişahın yazılı emirleri gibi şimdiki Padişaha yaraşır yazılı emirleriniz, savaş bunalımının kalkmasından sonra bile hükümsüz kalmayacaktır. Zira, Kanunu Esasiyi [Anayasayı] ılandan muradımız, yalnız Şark-Doğu Meselesinin kesin çözümüne neden olmak ve Avrupalıların aleyhimize açılan ağızlarını kapamak nümayişinden ibaret bir yaranma

değildir." (Sadrazam Mithat Paşa'nın Sultan Abdülhamit'e 11 Ocak 1877 günlü "Arızası" [Yüksek bir makama sunulan mektup veya dilekçe.]

Gösteriden başka ya nedir aziz Hürriyet şehidi Mithat Paşa'mız?..

Mithat Paşa, başına gelecekleri bilerek, inleye kükreye anlatmaya kalkıyordu:

"Bu konuda zatı şahanelerine bazı malumat arz edeyim: Evvela zatı mülûkanelerine ait [Padişahlara yakışır bir biçimde] olan vezaifi hükümdaranenizi (görevinizi) mutlaka bilmelisiniz. Zira, tüm yaptıklarınızdan millet nazarında mesul olacaksınız. Bunun için bakanlar kurulu ve hükümet memurları görevlerin yürütülmesinden emin olmalıdır kişi, dört yüz seneden beri milletimizi alçaklığa alıştırıp devleti gerilemeye-alçalmaya uğratan dalkavukluktan yakayı sıyrırım.

"Bendenizin zatı mülûkanelerine fevkalade hürmetim vardır. Ancak kutsal şariat emirlerini uygulayarak milletimizin çıkarlarına aykırı olan en ufak hususta bile size itaat etmekte mazurum [mazeretliyim]. Hem de vatanın selâmet ve saadetini temin için vicdanımla yükümlüyüm.

"Padişahım; Osmanlılar kendi kendilerini iyileştirme ve yönetme yeteneğine sahip olmalıdırlar. Parlamento sistemiyle idare olunan bir millette nizam nedir, bilir misiniz?.. Bendeniz bir ağır yük altındayım... Fakat milletin bendenizi mesul tutmaya çalışmalarını isterim. Hem bu hal ile şereflenirim.

*"Padişahım! Dokuz gün oluyor ki başvuruları öncelikle kabul etmemekte devam ediyorsunuz. İşçinin aletine benzer olan zorlayıcı yasa hükümlerini reddediyorsunuz. Halbuki, aletsiz iş görülmez. Sebeplere dayanan bendenizi işbaşından azlederseniz, rica ederim, geleneksel yönetim anlayışınızla şu andaki devlet yönetiminin önem ve uygulamalarına uygun düşürerek bağdaştırıp kullanabilecek bir iktidar eline emanet buyurulsun. Mithat." (Mithat Paşa, **Arıza**)*

Aslan Mithat Paşa açık konuşuyor...

"Metalib'i milliye dairesinde temsilîyet'i umur edecek bir hey'et'i vükela ikame buyurulması milletin sütte'i seniyyelerine karşı olan ubudiyet ve sadakat'i mevrusesini bütün millet ve tab'aları namına atebe'i felek mertebe'i şehriyarilerine ref'e cür'etyab oluruz. Katibe'i ahvalde emrû ferman şevketlû, kudretlû, mehabetlû, hilâfetpenah efendimiz hazretleri-

n/'nd/'r."(*) (17 Teşrinisani 1335, **Anadolu ve Rumeli Heyet-i Temsiliyesi Namına Mustafa Kemal**)... gibi köprüyü geçinceye kadar Arapça, Acemce sözlerle oyalayıp, iki yıl sonra üst gelince, Türkçe: *"memleket ve milleti yönetmek iddiasında bulunan zorbalara"* yumruğunu atmıyor.

Çok güveniyor.

Kime?..

Ne Hamit, ne de Mithat millete dayanmıyorlar. Hamit o zaman zorbalığın eski kalesi olan Rus Çar'ı ile zorbalığın yeni kabadayısı Alman Kayzeri'ne sırtını veriyor. Mithat Paşa, milletlerarası dengede ağır basan İngiliz ve Fransız Emperyalizmlerini arkasında biliyor. 17 Kanunuevvel [Aralık] 1876 günü Lord Derby'ye (İngiliz'e) bir tebliğ yollayarak, Türkiye'de Rus taraftarlarının büyüdüğünü muhbirliyor. 9 Muharrem 1294 [1878] günlü yazıda: *"Mösyö Tiers'in uyarıları gibi... Konferansta kabul edilen şeylerden mümkün olanının acilen ve serian yapıp"* bitmesini istiyor.

Kim istiyor?..

Mithat Paşa...

Kimden İstiyor?..

İngiliz Lordundan...

Abdülhamit'in elinde "devrimci" mi yok?..

Ali Suavi'yi Sultani müdürü yapar yapmaz, Suavi, Mithat Paşa'ya ağız dolusu hücum ediyor. Ardından Ferik Kâzım gibi kılıçlı, Cevdet gibi bilinçli paşalarla, "ayaklı kütüphane" denilen Ahmet Mithat gibi yazarlar, Mithat Paşa'ya dünyayı dar getiriyorlar.

Celâdet [yığitlik] meydanında Abdülhamit'e konuşmak değil, yapmak kalıyor. Kanunu Esasinin 113. maddesiyle, pek meşru hakkını kullanıyor: 5 Şubat gecesi *"İzzettin Vapuru"*na yüklediği Mithat Paşa'yı, onun beğendiği İtalya kıyısına attırıyor.

1878 Ayastefanos Muahedesi [Antlaşması] üzerine, Mithat Paşa: *"Müslümanlar Bulgarlara nazaran daha aydındırlar, çünkü, Bulgarların yüzde ellisi işçi, yüzde kırkı çoban ve*

(*) *"Milli talepler çerçevesinde işleri yürütecek bir Bakanlar Kurulunun oluşturulmasının buyurulması milletin ulu makamınıza karşı olan kulluğunu ve geleneksel bağlılığını, bütün millet ve uyrukları namına padişahlık sarayınızı (ulu hükümdarlık makamınızı) yüceltmeye cüretkâr oluruz. Her durumda emir ve ferman heybetli, güçlü, azametli, hilafetin koruyucusu efendimiz hazretlerinizdir."*

rençperdir" broşürünü çıkarır. Viyana'dan mabeyni hümayuna [Sarayda padişahın devlet işlerini yürüttüğü daire.] yazar: *"Bulduğumuz buhranı idare içinde verilecek her vazifenin gücüm yettiğince yerine getireceğimi iftiharla kabule mecbur olduğumu arz ederim."*

Sultan Hamit de bunu bekliyordu. Bir şey demedi. Paşa'yı getirtti. Girit'ten İzmir'e vali yaptı, söyleyecek tek sözü yoktu. Gücünün yeterliğini anlar anlamaz, Hammurabi çağından beri, beş altı bin yıldır, bütün Doğulu zorbalara oynadıkları "adalet" oyununa başvurdu. Uydurma bir soruşturma... Kapalı mahkeme... Mithat Paşa, Devleti Aliye'ye ihanetle karışık adam öldürme suçundan Tai'fe sürüldü. Ve orada boğuldu. Ne arayan oldu ne soran. "Milletlerarası denge"; Düveli Muazzama'nın [Büyük Devletler] böyle şeyleri kurcalamasına elvermiyordu. Alman Emperyalizmi; Rus'la İngiliz'i, Asya'yı paylaşma uğrunda uzlaşmak zorunda bırakmıştı. İngiliz'le Rus birleşince Mithat Paşa açıkta kalmıştı. Ancak kırk yıl sonra, evvelce hiç konuşmayan Abdülhamit -yapacak işi kalmadığı için- uzun uzun konuştu. *"Enver oğlu"na* Mithat Paşa yaramazının suçunu ortaya döktü:

"(...) Bilir misiniz ki Osmanlı Meclisi Mebusanının verdiği sa-vaş ilanı kararı bize neye mal oldu?.."

"Bu Rus savaşı ile tek mil Balkanları, Rumeli'yi kaybettik. Bu kararı hiç beğenmedim. Fakat önleyemedim. Mithat Paşa bu hususta çok ısrar etmişti. Savaşın korkunç sonuçlarını çabuk gördüm. (...) Rus Orduları Ayastefanos'a kadar geldiler. Subayları İstanbul'a girdi ve bize şerefsiz bir antlaşma imza ettirdiler." (H. Ertürk, **age**, s. 160)

Herkes yaptığı işte kendi dileğine uyduğunu sanıyordu. Paşa Padişah'tan, Padişah Paşa'dan az yabancıya güvenmiyordu. Bazen de yabancı oyuncağı olduklarını bile anlamıyorlardı.

Abdülhamit'e *"Niçin meşrutiyete kıydın?.."* diyen bir İngiliz oldu. Abdülhamit bıyık altından gülerək: İngiliz dışişlerinin akıl hocası Times Gazetesi'ne şu karşılığı veriyordu:

"Beni hürriyete karşı görenler yanıılıyorlar. Kullanmasını bilmeyen bir Ülkeye hürriyet vermek, kullanmasını bilmeyen birine tüfek vermeye benzer. Herif, babasını, anasını, kardeşlerini vurur, sonra da döner kendisini öldürür."

Ulu ağamızın iç düşüncesi bu idi. İstibdadı, halkı ezip soymayı bundan daha usturupluca haklı çıkarılabilecek bir mantık öne sürülebildi mi?..

Ağalarımız, Türk milletine değil, yabancılara gösteriş olsun diye hürriyetçidirler. Kendilerini yabancılara beğendiremezlerse tutunamayacaklarını bilirler. E... Yabancı bir değil ki öpüp başına koyasın. Kaç tane emperyalist varsa, o kadar efendi karşına çıkıyor. Hangisine kul olacağını şaşırıyorsun. Hepsi başka, kimi de zıt şeyler istiyor. Politikamızda hiç kimsenin önceden akıl sır erdiremediği kargaşalık bundan ileri geliyor. Dokuz babalı çocuk takkesiz geziyor. Emperyalistin Allah bir dediğine inanma... Bugün ak isterse, yarın karaya çevirir. Yüzüne gülerse, arkada düşeceğin kuyuyu hazırlamıştır. 1878'de Alman'a bel bağlayan Abdülhamit, Alman'ın yetiştirdiği subayların eliyle 1908 Devrimi'ne düşeceğini umar mıydı?..

İkinci Meşrutiyet, başka deyimle "*Hürriyet*" böyle ilan ettirildi.

Ama dünya döner.. Abdülhamit, 1908 devrimcilerinin sonunu görünceye kadar yaşadı. 30 yıl tutunmuştu. "Muvazeneyi beyned-düveliyeye" (Devletlerarası denge) denilen cambaz teli üstünde İttihatçılar 10 yıl dayanamadılar. Bu, İttihatçıların çok ahmak veya alçak, Abdülhamit'in çok kurnaz oluşundan mı? Değil... Böyle şeyleri üstümüze yormayın. Emperyalizm öyle istemişti ve öyle yapmıştı, yapabilmişti. O zaman Abdülhamit, karşısındaki İttihatçılardan, kendisinin daha değerli kukla olduğunu sanarak yanıp yıkılmıştı:

"- *Enver Paşa, sana oğlum diyorum.*

"(...) 33 sene saltanat sürdürdüm, padişahlığım müddetince ferdin hürriyetine, şahsiyetine daima taraftar idim. Fakat keyfe mâ yeşa bir hürriyeti, gelişigüzel bir serbestiyi de hiçbir zaman hoş görmedim. (H. Ertürk, **age**, s. 158-159)

"Padişah olarak bu memleketin tarihinde ilk Meclisi Mebusanı ben açtırdım. Fakat mebusların kâfi derecede olgunlaşmamış olduğunu görünce, aynı meclisi ben kapattırdım." (H. Ertürk, **age**, s. 158-159)

Biçare vesveseli "Hakan", bunca denemeden sonra hâlâ "*ben yaptım*" diye konuşuyor.. Gene de mert adam... Yaptıklarını kendinden sanıyor. İttihatçıların yaptıklarını da Enver yaptı sanıyor. Demek inanıyor... Bu haşmetli kuklacıklar tarihi yürütüklerine samimiyetle inanıyorlar. Göremiyorlar. Kendi iplerini oynatan yerli, yabancı kör kuvvetleri göremiyorlar.

Hele Türk Milletini, hiç acımaksızın ikide bir kündeye getiren emperyalizmin birer süslü kuklası olduklarını düşünemiyorlar.

Bir zart zurtla kelleler uçurup bastıkları yerleri titretiyorlar ya... Hep kerameti kendilerinden biliyorlar.

Aldanmasınlar... Gerilerinden kimlerin geldikleri, kendilerini kimlerin ittiğini, milleti nereye sürüklediklerini görsünler... Ellerinde mi? Türkiye, derebeyi artığı çok geri bir ülke. Derebeylikte Şeref, zorbalıktır. Ahlâk, silsileyi meratip (kendinden bir parmak üstüne kul, bir parmak altına Tanrı olmak)tir. Böyle bir şeref ve ahlâk dünyasında modern milliyet anlamı, vatan duygusu hepsi zora ve silsileyi meratibe göre ayarlanır. Kimin derebeyice zoru üstün görülürse, hiç düşünmeden onun metbûluğu (süzerenliği-uyrukluğu) benimsenir. Aynı zamanda bu hal, atasal içgüdüyle de yapıldığı için, kimsece yadırganmaz. Tabii bir şey sayılır, kölelikle efendilik. Ziya Gökalp'ın dediği gibi biz: "*hem Oğamız hem kuluz!*"

İşte İttihatçı faciasının içyüzü bu açıdan kavranabilir.

1) Bu facia, kör kuvvetlerin gerektirdiği kör tesadüf değildir. Bütünü ile sosyal determinizmin sonucudur.

2) İttihatçıların toy, ahmak, bilgisiz, vicdansız, namussuz olmalarından da ileri gelmez. Onların gerilerinde kendilerini güden kuvvetler, usta güçler böylelerini seçmişlerdir.

Onun için İttihatçı şeflere "Yabancı casusu" demek bile aşırı... Ama, aradan yarım yüzyıl geçince, Tarih onların nasıl bayağı casus oyuncağı olduklarını soğukkanlılıkla ortaya atıveriyor.

Basınımızda göze çarpmadan bir tefrika yazı geçti. **Andre Malraux**'nın "*Babam Enver Paşa'nın Arkadaşydı!*" ismini taşıyan yazısı dikkate değer. Bu yazı, Osmanlı Tarihinin son perdesini **Malraux**'nın babasıyla harman eder:

Baba Alsaslı Alman, maceraya tapan bir casusçuk... Daha Abdülhamit zamanında saraydan işe başlıyor. "*Babamın, sevgi veya çıkarları ile saraya bağlı olanlar arasında sarayı az çok bilenler varmış*", diyor *Malraux*. İttihatçılardan önce "*Panislamiizm*"in [Bütün Müslümanları aynı yönetim altında toplama amacını güden akım] bir Abdülhamit ütopyası olduğunu belirtiyor:

"*Türk generallerinin zor görebildiği bu ürkek imparator, İslam birliği elebaşlarını serbestçe ve tabancasız odasına alıyor. Yalnızlıktan şiir ve polis romanlarından başka hiçbir şeye yüz vermeyen bu tembel adam, oturup yabancı Müslümanlara gidecek beyannameler yazıyordu. İslamın önderleriyle mektuplaşıyordu. Askerlerine postal alamayan bu müflis sultan, iki*

yüz bin ajanın yol paralarını eksik etmiyordu. Birkaç yıldır da Fas'tan Kabil'e kadar her yerde ve bütün Hindistan camilerinde sultanın adı dualara girmişti. Vatan sözünü yasak etmesi, 20 milletin kurduğu Osmanlı İmparatorluğu'nun bu Batılı düşüncelerle şişen kavrama dayanmayacağı içindi." (Andre Malraux, **Babam Enver Paşa'nın Arkadaşıydı**, Cumhuriyet, 8 Şubat 1961, Tefrika 4)

Bu "yol paraları" nereden geliyordu?..

Malraux şu kadarını açıklıyor:

"(...) *Bu arada Wilhelmstrasse* (Alman Dışişleri Bakanlığı - Hikmet Kıvılcımlı) *da şöyle düşünüyordu: yeniden canlanan Halifelik, gereğinde İngiltere'nin, Fransa'nın ve Rusya'nın Müslüman ordularına karşı bir kutsal savaş açabilir.*" (A. Malraux, **age**, 4)

Panislamizm bu...

Fakat, Hıristiyan-Alman Emperyalizmiyle Müslüman yığınlar nasıl kaynaştırılacak?..

Abdülhamit ile Kayzer Wilhelm, Sultan Ahmet Camii önünde bir yaldızlı "Alman Çeşmesi" kurmuşlar. Ama başta Alman Başvekili, sırf din yönünü yeterli bulmuyor. "(...) *Bülöw'un İkinci Wilhelm'in hayallerini paylaşmadığı*" (**age**, 4) belli oluyor.

İstanbul Alman Sefarethanesi'nde tartışma var.. Alsaslı Alman: "(...) *Sefirine politika öğretmeye kalkmayacak kadar zeki idi ama yine de ona, Halife'nin Türkiye dışında bulacağı saygının ona politik üstünlük getiremeyeceğini, gavur Almanya ile yapacağı işbirliğinin kutsal savaşı gevşeteceğini* (abç - H. Kıvılcımlı), *Türkiye'deki İslam birliği ajanlarının da Sultan'ın sandığı kadar güçlü olmayan propagandalarıyla bunu önleyemeyeceklerini söylemiş.*" (A. Malraux, **age**, 4)

Öyle ise ne yapmalı?

"*İkinci Wilhelm'in demokrat geveze (...) saydığı*", "bu yüzden de üzerinde durulmaya değmez" (A. Malraux, **age**, 4) bulduğu "Genç Türk"leri ele almalı.

Bu nasıl olacak?

Çok basit...

Türk Ordusu'nu atlama tahtası yaparak... Bunun için ise, Alman Emperyalizminin elini sıcak sudan soğuk suya sokması gerekmez. "Türk Ordusu" torbada kekliktir:

"*Alman Elçiliğinde -ki orduyu yeniden kurma görevini aldıktan sonra elçilikten çok fazla bir şey olmuş-* (abç-H. Kıvılcımlı) *çatışmalar her yerdekinden daha ateşli, Genç Türk'lerle sıkı fıkı*

birçok Alman subayı hareketi iyi görüyor, birçoğunun gönlü de İmparatorunki gibi, Sultandan yana, ne de olsa devletin başı o." (A. Malraux, **age**, 4)

Şu bizim biçare "Hürriyet" kuşuna bakıla, Başı, Alman elçiliğinde, Alman subaylarıyla Alman casusları arasında bağlanıyor. Hürriyetin niçin Abdülhamit tarafından ilan edildiği, Abdülhamit'in 31 Mart Olayı'na kadar niçin "ihtilâl"ce tahtından atılmadığı bundan anlaşılıyor. Alman elçiliği ve Alman subayları şanlı aletleri olan Kızıl Sultan'a kıyamıyorlar... Alman casusluğunun teşhis ve tedavi tekniği açık:

"(...) Toptan eriyip giden bu memlekette önemli tek varlık ordu. Onu da bu sırada yalnız Genç Türk'ler önce ayakta tutabilir, sonra da geliştirebilirler." (A. Malraux, **age**, 4)

Ötede:

"(...) Bütün devlet gücü Sultan Abdülhamit'in elindeydi." (A. Malraux, **age**, 3)

Ama Hamit ne yediğini bilmiyordu:

"Genel olarak zorbalık düzenlerinde zorbanın politikası iyi bilinir de kendi kişiliği pek bilinmez. (Burası Şark, her şey derebeycedir. - H. Kıvılcımlı) Burada Sultan'ın kişiliği az çok biliniyor, ama politikanın ne olduğu anlaşılmıyordu." (A. Malraux, **age**, 3)

Sultan ne dediğini bilse, zor gücünü koruyacak... Onu yapamıyor. Tersine:

"(...) Ordu komutanları arasında milliyetçi oldukları kuşkusunu uyandıranlar hemen kovulmuş. İstanbul'un baş hırsızını, sultan, alay olsun diye Bahriye Nazırı yapmış. Bahriyeyi mahvettiği için de şahane hediyeler vermiş kendisine... (...) Abdülhamit'in, paslı toplarını acı acı gülerek teftiş ettiği tekneler..." (A. Malraux, **age**, 4 ve 5)

"(...) Başta olmak iyi, ama güçlü olmak daha iyi. (Alman Emperyalizmine "ha" deyince salhaneye sürülecek ordu gerek. - H. Kıvılcımlı) Bu memleketi (Türkiye'yi - H. Kıvılcımlı) kim yönetirse yönetsin, yalnızca orduyla yönetebilir. Üst tarafı laftr." (A. Malraux, **age**, 4)

Türk Ordusu ise: *"elçilikten çok fazla bir şey olmuş"* (Türkiye'nin vasi ve amiri kesilmiş) olan Alman elçiliğinin elinde. Birçok Alman subayı *"Genç Türklerle sıkı fıkı"...*

Alman Emperyalizmi kaleyi içinden fethetmiş... Bütün anahartlar elinde... Parmağını oynatsa yeter... O zahmete de kendi

katlanmıyor. Köhne imparatorlukları kundaklamakta denenmiş el ulakları var. Orta Asya'da Rus Çarlığı'na karşı kullandıklarını, Genç Türkler arasına sokuşturdu:

"(...) *Genç Türkler hareketi, şimdi artık Kafkasyalı eski Rus teröristlerinin parmağı ile düzene girmiş, askeri bir ayaklanmaya hazırlanmış, zaferi kazanacak duruma gelmiştir. Böylece politik güç dinsizlerin eline geçmiş olacaktır.*" (A. Malraux, **age**, 4)

09.06.1908 "*Reval Mülakat*"* (Makedonya'ya Hıristiyan vali koyma anlaşması) bomba gibi patladı.

Selânik konsoloslukları, *farmason* localarıyla İttihat ve Terakkîci subayları kaynaştırıyor. Alsaslı Alman, raporunu bekleyen Alman elçisini bir kenara çekmiş:

"(...) *Ekselans, demiş; müsaadenizle boş lafları bir yana bırakalım da yapabileceğimiz, elimizde tutabileceğimiz şeylerden konuşalım. (...) Jön Türk hareketinin birkaç aydan beri (yıl değil! - H. Kıvılcımlı) aydınlar çevresinden subaylara geçtiğini, hürriyet isteklerinin, halk kaynaşmalarının arkasında ayaklanmanın teknik bakımdan yollarını incelemeye başladığını söylemiş.*" (A. Malraux, **age**, 3)

Makedonya gibi, dirliği, yabancı subaylarla yerli eşkıyaların eline geçmiş olan topraklarda her teğmen kendi başına bir yiğit devletçik... *Selânik*'te *farmason locaları*, *Manastır*'da "*Harbiye Mektebi*" işleniyor. Hemen:

"*İstibdadı yıkmak, zulüm, zorbalık ve mutlakiyeti ortadan kaldırarak hürriyeti elde etmek için, 1908'de (Haziran 1324 ortalarında) Niyazi ve Eyüp Sabri Beyler, aralarında Resne Belediye Reisi Cemal ve Teğmen Osman Beyler de olduğu halde Resne, Prespe ve Ohri dağlarına çıkmışlardı.*" (Hüsnü Sadık Durukal, **Bir Telgrafçının Anıları: Hürriyetin İlanından**

↔ **Reval Antlaşması:** 9 Haziran 1908'de gerçekleştirilen ve Makedonya'ya Hıristiyan vali koyma anlaşması olarak açıklanan; aslında İngiliz Kralı Edward ile Rus Çarı İkinci Nikola'nın Osmanlı İmparatorluğu'nu bölüşmek için anlaşmaya vardıkları görüşme. Birinci Cihan Savaşındaki cephe-leri ve ittifakları belirleyen antlaşmadır. Bu antlaşmayla Hindistan'ın İngilizlerin yönetiminde olduğu Ruslarca kabul edilmiş, Hindistan yolu üzerinde İngilizlerin Ruslarca rahatsız edilmeyeceği bir nüfuz bölgesi kararlaştırılmıştır. Buna karşılık Ruslara Boğazların denetimi bırakılmıştır. Reval Antlaşması'nın dünya tarihi açısından önemi ise, İngilizlerin Rusya'yla anlaşarak, Almanya'nın Rusya'yla anlaşma olasılığını ortadan kaldırması ve Almanya'nın Osmanlı Devleti ile sıcak bir yakınlaşma içine girmesidir.

Önce ve Sonra Manastır'da Cereyan Eden Hadiseler,
Cumhuriyet, 03.11.1958)

"Manastır valisi ve hükümet gayri meşrudur."

"Ey milletin Manastır vekili! (...) sanık olarak istenilen kişilerin sorguya çekilmek üzere İstanbul'a celbine hiçbir yasal gereklilik yoktur." "Maksat, ümmetin özgürlüğünün meşru hukuku, İdarei medeniye"dir. "Bugün enzâr-ı fasikîn [günahkar-fesat bakışlar] Manastır vilayeti hürriyetçileri üzerine yönelmiştir." (Ahmet Bedevi Kuran, 30 Haziran-**Konsolosluklara Muhtıra, Osmanlı İmparatorluğu'nda İnkılâp Hareketleri ve Milli Mücadele**, 1956, Baha Matbaası, s. 430)

Bunlara karşı:

"8 Temmuz 1908'de 18. Fırka Komutanı Şemsi Paşa özel trenle Manastıra (...) gel"di. Maiyetinde: "(...) Pirzirin, Priştine ve Mitroviçe hapisanelerinden beraber getirdiği suçlular"dan "tedip gücü" vardı.

"(...) O gün saraydan aldığı direktif dairesinde tertibat almak üzere maiyeti erkânile birlikte akşama kadar telgrafhanede kaldı. Ertesi günü yani 9 Temmuz 1908'de öğleden evvel Vali Hıfzı Paşa'nın ziyaretine gitmiştir. Oradan dönüşünde Drahır Köprüsü üzerinde bir çocuk eline bir mektup vererek yanından süratle uzaklaşmıştır. Şemsi Paşa, damadı ve hususi katibi Süreyya Bey'e mektubu okutmuş ve mektupta dağlara çıkanların takibine gitmemesi hayatının muhafazası noktasından kendisine tavsiye ediliyor"du.

10 Temmuz 1908'de Manastır Postanesi... "(...) Nöbet Başmemuru Halis Efendi" Muhabere Memuru Fahri İlgören'e "(...) müdürün masası üzerinde duran (...) pelte halinde vişne tatlısı"nı gösterip: "(...) - Fahri, bu fal-i hayır [hayra alamet] değil, (...) kırmızı tatlı kana delalet eder. Herhalde ittihatçılar tarafından gönderilmiş olacak- dedi."

"Şemsi Paşa Manastıra gelişinin dördüncü gününe rastlayan 11 Temmuz 1908'de yola çıkmak üzere hazırlanmış ve Pirzirin, Pirstine ve Metroviçe hapisanelerinden beraber getirdiği suçluları önceden yola çıkarmış ve az sonra da yaylı arabalar telgrafhanenin kapısı yanında sıralanmış ve Şemsi Paşa arabaya binmek üzere telgrafhanenin cümle kapısına indiği sırada alt kattan tabanca sesleri duyan Fahri İlgören derhal alt kata inmiş ve Şemsi Paşa'nın büyük damadı Binbaşı Rifat Bey

ile Garp Muhaberatı Şefi Lübnanlı Katolik Abdullah Efendi'nin posta müdürünün odasındaki kasanın yan tarafına büzülerek siper aldıklarını görmüş ve yanlarına giderek silah sesleri kesilinceye kadar orada kalmıştır. Fedai subaylardan Atif Bey, Şemsi Paşa'yı vurduktan ve birkaç el silah daha attıktan sonra telgrafhanenin yanı başındaki kunduracı dükkanına girmiş ve oradan Kurt Deresi boyunca yürüyerek Harbiye Mektebine iltica etmiştir. Silah seslerini işiten ve geri dönen suçlular kafilesi telgrafhanenin önüne gelmiş ve havaya silah atmaya başlamışlardır. Nihayet silah sesleri kesildikten sonra posta müdürünün odasından Rifat, Abdullah Beylerle birlikte dışarı çıkan Fahri İlgören, Şemsi Paşa'nın cesedini kanaviçe denklelerinin üzerine uzatılmış bir halde görmüştür. Şemsi Paşa son nefesinde "Allah için söyleyiniz, beni bir subay vurdu" demiştir.

Ölenin damadı "iki derece birden terfi ettirilerek albaylığa yükseltilip Tedip kuvvetleri" başında "Niyazi ve Eyüp Sabri ile arkadaşlarını diri veya ölü olarak yakala"mak emrini alan Rifat Bey "koyu İttihatçı olduğundan hürriyet kahramanlarının takip edilerek tutulmaları konusundaki emir yerine getirilmemiştir.

"Şemsi Paşa'nın 12 Temmuz 1908'de cenaze merasimi yapılmış ve hapisanelerden getirilen suçluların (Paşayı öldürenin değil koruyanın - H. Kıvılcımlı) kollarına kelepçeler takılarak çıkarıldıkları hapisanelere gönderilmiştir."

"(...) birkaç gün sonra (Rifat Bey yerine tedip kumandanlığına - H. Kıvılcımlı) gönderilen Tatar Osman Paşa Manastıra gelmiştir. Fakat Osman Paşa, Niyazi ve Eyüp Sabri Beyler'in takibine gitmemiş ve işi Manastır'dan idareye başlamıştır." (H. S. Durukal, **age**)

Bunun üzerine ikisi komik, ikisi trajik olmak üzere 4 telgraf, 4 havai fişek gibi Hürriyet ilanını yankılar. Bunların hangisinin komedi, hangisinin trajedi olduğunu biz söylemeyelim. Dördü de 23 Temmuz 1908'de (10 Temmuz 1324 günü) çekilir.

Resneli Niyazi, Eyüp Sabri ve arkadaşları, gece Tatar Osman Paşa'nın yerini basmışlar, "(...) muhafızlarının uykuda bulduklarından istifade ederek ve nöbetçinin ağzını bağlayıp tüfeğini elinden aldıktan sonra üst kata çıkmışlar ve Tatar Osman Paşa'yı uyandırmışlardır. Uyku sersemliği ile gelenleri karşısında gören Osman Paşa ilk söz olarak: Arkadaşlar, pekiyi bilir-

siniz ki ben 313 [1897] Yunan Savaşında sizlere çok yardım, etmişim" demiş.

Gün ağarmadan, "sekiz on kişi tebdili kıyafetle telgrafhane-ye geldiler, "derhal lambaları söndürünüz, katiyen ses çıkar-mayınız" emrini verip gittiler. Henüz lambaları söndürmüştük, tam o sırada Eyüp Sabri, Resne Belediye Reisi Cemal Beylerle daha birkaç kişi muhabere salonuna girdiler. Hemen lambaları yaktık, semaver zaten kaynamakta idi. Kendilerine sıcak sıcak birer çay ikram ettik."

Ve Mabeyne şu iki telgraf çekildi:

1- "Zâtışahaneye;

"Bu sabah şafakla beraber Niyazi kulları ile birlikte Manastır'a girildi. Niyazi Bey, misafiri hassımız Osman Paşa Hazretleri-ni karargâhından alıp Resne'de ikametine tahsis edilmiş olan köşküne götürdü. Müşarünileyh [adı geçen] Osman Paşa izaz edilecektir [ağırlanacaktır]. (23 Temmuz 1908 Eyüp Sabri)

2- "Zâtışahaneye;

"Arzuyu umumiye ile bugün burada hürriyet ilan edildi. Tas-dikına ferman buyurulmasını makine başında bekliyoruz. (23 Temmuz 1908 Perşembe/ Eyüp Sabri)."

Resne Telgraf Müdürü Arapkirli Şefik Efendi... "(...) Vaktiyle Selanik'te gizli olarak faaliyette bulunan İttihatçılar arasında ve Fırkanın erkânından olan Talat, Nesimi, Bahaettin, Şakir ve eşraftan İhsan Beylerle birlikte çalışmış olan Prespe Telgraf Müdürü Arapkirli Şefik Efendi, İttihatçıların teşebbüslerinde muvaffak olamayacakları düşüncesiyle ve bir külah kapmak sevdasıyla Niyazi ve Eyüp Sabri Beyler tarafından Prespe ha-valisine gönderilmiş olan Teğmen Osman Efendi'nin postaya verdiği mektupları yerlerine göndermeyerek zarflarıyla birlikte Selanik'teki Vilâyatı Selâse [Selanik, Manastır ve Kosova'dan oluşan 3 vilayet] Umumi Müfettişi Hüseyin Hilmi Paşa'ya gön-dermiş, durum "ittihatçılar tarafından haber alındığından Şefik Efendi giyaben idama mahkûm edilmiştir."

"Eyüp Sabri Beyin (...) telgrafları üzerine bütün Manastır halkı ellerinde al-yeşil bayraklar olduğu halde kışla meydanın-da toplandılar. Biz telgrafçılar da toplantıya katıldık. Harbiye Mektebi Müdürü Vehip Bey (Vehip Paşa) top arabasının üzerine çıkarak bir buçuk saat süren bir konuşma yaptı. Nutkuna o ana kadar işitmek fırsatını bulamadığımız:

*Ne efsunkâr imişsin ah ey didâr'ı hürriyet;
Esir'i aşkın olduk gerçi kurtulduk esaretten
[Ne büyölüymüşsün ah ey hürriyetin güzel yüzü
Aşkının tutsağı olduk, gerçi kurtulduk tutsaklıktan]*

(Namık Kemal'in ünlü "Hürriyet Kasidesi"nin ünlü beyiti.)
sözleriyle başladı. Vehip Bey'den sonra eşraftan Kenan ve Avukat Hasip Beyler ve diğer bazı kimseler de konuştular. Hürriyet havasını teneffüs etmeye başlayan halk "Yaşasın Hürriyet" diye bağırarak bu mutlu güne eriştiklerinden dolayı sevinçlerini göstererek ve birbirlerini kucaklayarak tebrik etmekte idiler. Merasim bittikten sonra halk dağıldı ve dükkânlar açılarak herkes işiyle gücü ile uğraşmaya başladı."

Arapkırlı Şefik Efendi ise: "O günün akşamı yani Cuma gecesini zifafa girecek (.) bu haberleri ve zaten gizli İttihatçılar tarafından idama mahkûm edildiğini öğrenmiş olduğundan çıldırmış, mavzeri eline alarak telgrafhaneden havaya boşaltmaya başlamakla beraber, aşağıdaki telgrafların yazılmasını talep etmiştir:

1- "Selanik'te Rumeli Vilâyeti Selâse Müfettişi Hüseyin Hilmi Paşa Hazretlerine;

"Bulgar eşkıyası tarafından Selanik berhava edilecektir. Dinamitlerin gizli bulunduğu mahzen Cenabı Hak tarafından bana bildirildi ve mahzenin anahtarları Cebrail Emin tarafından bana getirildi. Yerlerini göstermek ve bütün dinamitleri meydana çıkararak Selanik'i bu felaketten kurtarmak üzere derhal Selanik'e mahfuzen celbimi [korunarak gönderilmemi] rica ederim.

"10 Temmuz 1908

"Presbe Telgraf Müdürü Şefik."

2- "Bilaistisna Manastır Halkına ve Asakiri Şahaneye;

"Allahın emriyle dünyanın ıslahına memur edildim. Fakat, bazı cahiller beni katledeceklerdir. Hemen imdadıma yetişmezseniz dünya yıkılacaktır.

"10 Temmuz 1908

"Presbe Telgraf Müdürü Şefik"

Fahri İlgören "(...) 25 Temmuz 1908'de kurulan ilk ajans servisi tarafından gönderilen telgrafı al"ınca "çalıştığı Selanik merkezine "bekle" işaretini vererek telgrafhanenin yanı başındaki subayların devam ettikleri Muharrem'in Kiraathanesi'ne gid"er. "Bir masanın üstüne çıkar." O kadar heyecanla söze

"(...) başladığı sırada Yüzbaşı Ali Bey (Ali Çetinkaya) ajansı elinden almak ve okumak iste"r. "Süvari yüzbaşısı Palabıyıklı Nezir Efendi:

"- Ali Bey bırak telgrafçı okusun" der.

Bu telgraf, Eyüp Sabri'nin telgrafından "(...) üç gün sonra İstanbul'da Sait Paşa Kabinesi'nin kurulduğunu ve Sultan Hamid'i ikna ederek (...) Meşrutiyet (...) kurulmasına Padişahın iradesinin elde"edildiğini bildiriyordu. "O tarihlerde herkes Sait Paşa'dan takdir ve sitayişle bahsederdi." (H. S. Durukal, **age**)

Abdülhamit'in hürriyet ilanını gazetede okuyunca en çok şaşanlar, donakalanlar İttihatçılar oldu. Kimse inanmıyordu. Herkes haklıydı. Bu trajikomik "devrimin nereden geldiğini bilen yoktu. Malraux anlatıyor:

Babası Alsaslı Alman "(...) doğu dilleri diplomasını alır almaz yeni doğmakta olan İstanbul Üniversitesine yollandı. Ve kısa bir zamanda genç Türk aydınları üzerinde kardeşçe bir saygı kazandı. Bunu derslerinin coşkuluğuna ve konusuna borçlu ydu. 1908'deki ilk kurlarına toptan "Action Felsefesi" adını vermişti. Nietzsche'den söz ederken Profesör Vincent Berger'in gergin belagati, Zaratustra'nın (Zerdüşt'ün) henüz gizli kapaklı olan sesinin yankısı yok değildi. Arap terkipleri yerine kullandığı Türkçe özdeyişler konuşmasının etkisini daha da attırıyordu." (A. Malraux, **age**, 3)

Demek, "devrimcilik" gibi "üniversite" profesörlüğü ve "özdeyişler" de yabancı casusluğuna dayanmıştı. Hatta Enver'in, Cihan Savaşı'ndan sonraki "Anadolu Şurular Hükümeti" bile oradan geliyordu. Alsaslı:

"Sosyalizmin zaferini kaçınılmaz sayıyor, istiyordu da." (A. Malraux, **age**, 4)

"İstanbul'daki Alman Büyükelçisi, babamın action (hareket, iş, devinim) felsefesinde, action'un felsefeden önce geldiğini anlamıştı.

"Bir gün Büyükelçi kendisine yarı şaka, yarı ciddi: "Bu bizim evin burada tutturabileceği ciddi bir propaganda nasıl olabilir sizce?" diye sormuş. Babam bu sorunun, Büyükelçi de babamın verdiği cevabın ciddiliğinde aldanmamış. Birkaç ay sonra bir propaganda servisi kurulmuş, babama doğrudan doğruya Büyükelçiye bağlı olarak bu servisi düzenleyip yöneltme işi verilmiş." (A. Malraux, **age**, 3)

Böylece, geçenki Alman Cumhuriyeti'nin başını yiyecek: "*Nazi Propaganda Bakanlığı*"ndan önce, Alman emperyalist azınlığı, Osmanlı İmparatorluğu'nun başını yiyecek olan gönüllü Goebels'leri İstanbul casusluk servislerinde kahramanlaştırmıştı. Bu kahraman, "Alman propaganda servisine" dayanarak "birkaç aydan beri subaylar çevresinde ayaklanma" haberini Alman elçisine vermişti.

Alman Propaganda Servisi, o "diplomalı" ve Türk Üniversitesinde "*özdeyiş*" akımını yaratmış "*Aksiyon Felsefesini*" kullanmak için çok düşünmedi. Bütün köşe başlarını silahlı kuvvetlere tutturmuştu. Beğenmediği fikri sızdırtmazdı. "Fedai" ve "kurşun" boldu. Alman benzerinde örgütlediği Türk Ordusu, Prusya Yunkerleri Von der Goltz Paşa'nın eli altında idi. Alsaslı "*hiç sevmediği Yunkerlersaltanatını* yıkacaktı... Bu düşüncesini Alman Ataşesine açıkladı:

"Bir ordu devlet kurmaya yetmez. Ama altı aydan beri (daha yıl bile değil - H. Kıvılcımlı) bir yenilik var: Rus devrimcilerinin yetiştirdiği Kafkas Müslümanları, Genç Türk komitelerinde neredeyse baş olmak durumundalar. Hareketin ideolojisiyle savaşa girmeksizin kadroları baştan aşağı değiştirebiliriz: Her devrimde olduğu gibi Meclis adamları yerine komite adamlarını, hatta isterseniz diktatör adamlarını getirebiliriz. Genç Türk kadroları, hatta halk yığınları (6 aylık hür basın rakamları sayesinde - H. Kıvılcımlı), Talat ve Cemal gibi halktan gelmiş, Enver gibi devrimin tetiğini çekmiş adamların diktatörlüğünü bir gerileme saymaz, bunu hep kendilerine bağlı kalacak, kendi sözcüleri olacak bir düzen diye görürler..." (A. Malraux, **age**, 4)

Ve aldatılırlar... Cahil halk değil mi? Yabancı casusluğu, Türkiye'de yapma bir "Hürriyet" olsun tattırmayacaktır.

Diktatörlüğü popüler kılmak için hangi ideoloji propaganda edilecek?

O da soru mu? Abdülhamit'e gargara ettirilen "*Panislamizm'in* iki yüz bin casusu hiç dokunulmadan yerinde kala-bilir. Onun üstüne, Çar Nikola ülkesinde "*Rus devrimcilerinin yetiştirdiği*" (Kafkas Müslümanları eliyle, Orta Asya'da Alman Emperyalizmine öncülük edecek olan) "*Panturanizm*" eklenebilirdi. Zaten ha Arap hacı, ha hacı Arap... Panislamizmle, Pantürkizm birbirinin tersi. Tutmayıp da ne yapacak? Alt tarafı "Aksiyon Felsefesi" değil mi bu? Süngü ucuyla dürtüverirsin, olur biter. Daha doğrusu, "Aksiyon Felsefesi": "altta kalanın canı çıksın" yahut "gemisini

kurtaran kaptan" felsefesinden başka nedir?.. Kayzer'in "ya örs ol, ya çekiç" parolası da, "Panturanizm", "Panislamizm" muzu gibi yiyenin niyetine göre kokardı. İş onu yedirmekte idi. Alsaslı Profesörün oğluna göre, babası, Meclis yerine geçirmek istediği kadro diktatörlüğünü çoktan bulmuştu:

"Haftalardır da Enver Paşa'yla bu yolda konuşuyormuş zaten, hareketi kökünden değiştirmeli, görgülü devrimciler arasından sokak çarpışmalarına hazırlıklı, yalnız düzenli ve dayanıklı olmalarına bakılacak seçkin kadrolar yaratmalı, diyormuş. Yine haftalardır -Almanya hiçbir sorumluluk yüklenmek istemediği için- Mısır yoluyla Genç Türklere son model makineli tüfekler getirtiyormuş." (A. Malraux, **age**, 4)

Alman "Propaganda Servisi" neden Enver'i seçiyor?..

"Devrimin tetiğini çekmiş"...

Doğru mu?..

Yukarıdaki görgü tanıklarının bildirisi açık: Devrimin tetiğini çeken, ilk defa dağa çıkan Niyazi Bey'dir. Hürriyet geyiği ile ün alan bu sakallı Resneli Subay, kaşla göz arasında öldürülüp sahneden kaldırıldı. Niyazi dağda tutununca, geç kalacaklarından korkan Selanik'teki farmason İttihatçılar, Enver'i öne sürmeye çalışıldılar. Görgü tanığı telgrafçı anlatıyor:

"Enver Bey'in İstanbul'a gönderilmesi ve padişah tarafından taltif edileceği mabeyinden gelen bir telgrafla bildirilmesi üzerine, ortada görünmemiş ve firar ettiğine dair rivayetler çıkmıştı. Enver Bey'in Perlipe dağlarını aşarak Tikveş kazasında eşraftan Cemal Bey'in nezdine gittiği sonradan anlaşıldı." (H. S. Durukal, **age**)

Ahmet Bedevi Kuran:

"Genelkurmay Binbaşısı Enver Bey de hilekârcasına bir biçimde celp edilmek istenmiş ise de, hain amaç keşfolunarak Cemiyet'in "Rumeli Teşkilâtı Dâhiliye ve Kuvve-i İcraiye Müfettiş-i Umumiliği" görevini yapmak üzere geçici olarak resmi görevini terk ederek dahile [örgüt içine] çekilmiştir. Enver Bey'in nasıl bir kahraman olduğunu oradaki subay arkadaşlarımız elbet bilirler" diyor. (A. B. Kuran, **age**, s. 421)

Aynı yazar:

"Manastır avcı taburu dağa çekilen Kolağası Niyazi Bey'in takibine gitmiyor. Diğer taburlar da hasta olduklarını ileri sürüyorlar." (**age**, s. 421) dedikten sonra, 9 Temmuz'da: *"Manastır Fevkalade Kumandanı (...) Müşir Osman Paşa'yı (...) evinden*

*kaldır"an asıl kahramanın adını verir. Yalnız: "Bugün memleketimizde bu seçkin vatandaş namına en ufak bir minnet nişanesi bile yoktur. Zavallı kahraman!"*der. (A. B. Kuran, **age**, s. 428)

Tetiği çeken Niyazi yok edilip yerine çıkarılan Enver neden o kadar şişirildi?

Malraux'dan dinliyoruz:

"(...) Babamın Enver'le ilişkisi bir dostluk durumuna gelmiş. Konuşmaları genç binbaşının henüz belirsiz olan ideolojisine çeki düzen veriyormuş. Almanlar Enver'i tanıyorlarmış zaten; Prusya alayında staj gördükten başka, Berlin'de Ataşe olarak da bulunmuş." (A. Malraux, **age**, 5)

"Zabitandan arkadaş" Çerkes Hasan Amca, ölmeden, Enver'in yabancı aleti bir hain olduğunu açıkladı.

Enver'in *"(...) Romantik taşkınlığı biraz ürkütüyor, çok defa da sinirlendiriyormuş Almanları. Babamın doğasına uygun gelen de asıl bu tarafıydı."* Diyor, Malraux. (A. Malraux, **age**, 5)

Neden sinirlendiriyormuş?..

Çünkü Almanlar, biri Alsaslı Hıristiyan, diğeri Makedonyalı Müslüman olan bu iki adamın, Almanlardan çok Alman oluşlarını açığa vurmalarından korkuyorlarmış. Alman elçisi Alsaslıya:

"(...) gizli kaldıkça çok iyi olan bu politikanın (kadroları değiştirmenin) açığa vurulmasının yersiz olduğunu söylemiş. Babam sözleri inkâr edemediği için büsbütün bozulmuş. Coşup fazla ileri gitmiş besbelli. İhtiyatsızlık babamın baş kusuruydu. Şamanlık madalyasının ters yüzü... Elçiliğin gizli bir partiyle aracısı olacaktı elbet; olacaktı ama Türk Dışişleri Bakanlığıyla kendi arasına kimsenin girmesini de istemiyordu." (A. Malraux, **age**, 5)

Yani bütün iş, diplomasi formalitesini bozmadan casusluğunu yürütmek... Nitekim Alman Bakanı "Bülow", onu: *"Bu biraz taşkın ama yapabilecekleri yabana atılmaz delikanlı"* sayar. İstanbul'da Alman elçisi dururken, ayrıca bir özel temsilci bile yollar. Ve Alman elçisi, ancak 31 Mart Vakası'ndan sonra ajanlarına, bir ara, dillerini tutmayı bilmelerini hatırlatır:

"Saray adamlarının tertiplediği karşıdevrim, Makedonya'dan gelen Genç Türk Ordusu'yla İstanbul'da, babamın önceden gördüğü gibi, bastırılınca; tahttan indirilen Abdülhamit'in yerine, ha var ha yok Beşinci Mehmet getirilip Parlatmentonun gücü artınca, elçi babama böyle konuşmasının görevleriyle pek uyuşmadığını hatırlatmış." (A. Malraux, **age**, 5)

Artık ondan sonra, Osmanlı İmparatorluğu'nun yıkılıncaya kadar başına gelen ve çığ gibi gittikçe büyüyen belâlar, perde arkasında Alsaslı Alman casusunun ve perde önünde Enver'in parmağıyla, Alman Emperyalizminin yararına çevrilir.

Meşhur Trablus Savaşı'nda, Alman Emperyalizmi, bu iki adama sözde müttefik olduğu İtalyan Emperyalizmini arkadan vurdurur:

"(...) İtalya, Türkiye'ye savaş açıp da Enver Trablus ordu kumandanı olunca (Alsaslı casus - H. Kıvılcımlı), kendini onun yanına göndertmenin yolunu buldu.

"(...)

"1910 sonlarına doğru bir kaçakçı gemisiyle Tunus yakınlarında kıyıya çıktıkları zaman İtalyanlar bütün limanları elde etmişlerdi. Bir hayli zayıf olan Türk kuvvetleri, Mısır-Türk sınırlarında dağılmıştı. İstanbul'dan hiçbir yardım umudu yoktu.

"(...) Ordunun perişan durumu Enver'i ilkin fena ürkütmüş-tü..." Fakat: "(...) Babam Almanya'dan da ciddi bir yardım göreceğinden eminmiş; çünkü, Von der Goltz, "Bingazi'den vazgeçmek intihar etmek demektir" diyormuş. Gerçi gizli yardımlar ister istemez sınırlı olur. Ama Enver'in İstanbul'dan boşuna bekleyeceği para gelmiş, üstelik de mükemmel makineli tüfekler.

"(...) İstanbul'daki Alman elçiliğinin ve Türklerin kurdukları şebekeleri iyi bilen babam, Almanya'da yetişmiş on kadar Türk uzmanla bir şebeke kurmuş. (...) Hıristiyanlara karşı her Müslüman beş on kuruşla casusluk yapabilir. (...) (Tunus ve kuzey Mısır yoluyla - H. Kıvılcımlı) Türkiye'den ve Almanya'dan seçkin çeteler kurulmasını sağlayacak kadar silah ve cephane geliyordu. (...) Babam, Şeyh Sünusi'nin hecin develi askerleriyle (...) Libya çölündeki kabileleri ayaklandırmak, hiç savaşa girmeden İtalyanları dağınık çete baskınlarıyla, modern bir gerilla savaşıyla yerinde saydırmaya çalışmak fikrini vermiş. (...) Enver'in (...) gösterişi, kudreti, coşkunluğu, sevimliliği hep birden çöl beylerinin gönlünü kazandı. Üç ay içinde çöl (Enver'in - H. Kıvılcımlı), buyruğuna girmişti. Kişiliğinden gelen güce, Halife'nin kızlarından birine nişanlanmanın büyüsunü de katarak göçebe sürülerini düzene sokmak kadar olmayacak bir işi başardı." (A. Malraux, **age**, 5)

İşte ünlü "Trablus Destanı"nın içyüzü!..

Enver'in ordularını elinde yoğuran Von der Goltz öyle istemiş.

Uzak, savunulmaz Bingazi'de boşuna insan ve araç harcamaktansa Balkanları düşünmek olmaz mıydı?

Her şeyden önce emperyalizmin başlıca dileği Osmanlı'yı kurtarmak değil, yarımşömürgelikten bütün şömürgeliğe çevirmektir. Yarımşömürgelikle yetinmek o zaman için başka emperyalistlere pay bırakmak olabilirdi. Prusya ağılığından yetişme generallerin Osmanlı paşalarından daha az bir "intihar" kabadayılığı gütmedikleri söylenemez. Ama, Balkan Bozgunu, Türkiye'yi Panislamizmden Panturanizme çevirmek için de iyi bir ortam yaratacaktı.

Bulgar Ordusu ne idi?

Prusya metodunun bir yaratığı...

Onun için Türk Hariciyesi, Balkan tehlikesi önünde, göz göre göre uyuşturuldu. Daha Abdülhamit zamanı, 14 Eylül'de, Fırka Kumandanı Müşir İbrahim Paşa, Mabeyn Başkâtibine:

"(...) Rumeli vilâyeti selasesinde (Kosova, Selanik, Manastır) genel bir devrim hazırlanması (tertibini)... Ve büyük devletlerin tümü de hâlâ İslahatın (İyileştirmelerin-Reformlarının) uygulanmasını ve yürütülmesini denetlemek bahanesiyle Makedonya'da ayrıcalıklı bir yer kazanmaya çalıştıklarını" haber vermişti.

Abdülhamit sadrazama ferman yollamıştı:

"(...) askeri yolların hızla tamamlanması (...) orduların yedek askerlerinin gerekirse tam hızla silah altına alınabilmesi (...) 28 Şubat için, yerel hükümet yöneticileri ve askerî görevliler gereken tedbirleri şimdiden almalı ve savaş zamanında askerîye tarafından alınabilecek ahali nezdindeki hayvanların da cetvelleri (...) süvari ve topçu mürettebatına gereken hayvanların Rusya ve Avusturya'dan satın alınması ve sanayi aletlerine kafi miktarda kürek, kazma, balta ve benzer aletlerin dağıtılması ve askerîin süratle vapura bindirilmesi yahut vapurlardan indirilmesi için Rodos'ta ve Bandırma'da iskeleler inşa olunması (...) İkinci ve Üçüncü Ordular mürettebatından yüz elli tabur askere manevralar yaptırılması (...) Mabeynden Sadarete [Padişahın Başbakanlığına] bildirilmişti: Bulgaristan Emaretinin (...) yürürlükteki ilişkilerinin olgunlaşması sahte bir şey olup gelecek bahar mevsiminde savaş çıkması ihtimali sürekli ve hatta pek kuvvetli... "

Atina sefirinden mabeyne: Türkiye'yle "Bulgaristan arasında savaş çıkması durumunda Yunan hükümetinin Salta-

natı Seniyye'ye [Osmanlı Saltanatı'na] yardım olarak kara ve deniz kuvvetleri tahsisine amade olduğu"nu, "(...) Hükümeti Yunaniye'nin Rum eşkiya çetelerini dağıtmaya karar verdiğini" haber vermişti.

8 Eylül'de: "Yunan Dışişleri Bakanı (...) gizli bildirisinde, gelecek bahar mevsiminin başından itibaren Hükümeti Seniyye'ye karşı tecavüzkârane bir savaşa başlamak Bulgaristan Emareti'nce kesin karar altına alınmış olduğu"nu anlatmıştı.

"Balkan Savaşı'ndan çok zaman evvel İngiltere Kralı'nın Hindistan Müşaviri olan Ali Han'a Londra'daki Yunanistan ve Sırbistan Büyükelçileri müracaat ederek Bulgarların Balkanlarda Türkiye'ye karşı savaş hazırlıklarını ve kendilerini de İttifaka davet ettiklerini bildirmişler, böyle bir badireye taraftar olmadıklarından durumun Osmanlı hükümetine ulaştırılmasını ve ufak bir cemilekârlık [iyilikseverlik] karşılığında bu ittifaka katılmaktan vazgeçebileceklerini.

"(...) Yunanistan demiryollarının, Avrupa demiryollarına birleşmesine müsaade ve Sırbistan ihracatının Selanik yoluyla yapılmasına izin vermekten"ten başka bir şey istemedikleri İttihatçı Dışişleri Bakanı Asım Bey'e yazılır. Cevap verilmez. Büyükelçilik mensubu Nurettin, "Kalemi Mahsus Müdürü Etem'e, "bu yazının alınıp alınmadığını sor"ar: "Geldi, fakat hasıraltı edildi." karşılığını alır. (A. B. Kuran, **age**, s. 512-513)

Bütün bunlara karşı Asım Bey, Osmanlı Millet Meclisine: "Balkanlardan vicdanım kadar eminim" der.

Görmediğinden mi?..

Hayır.

"(...) Balkanlar'daki tehlike İstanbul'u İtalyanlarla anlaşmaya zorladı. Barış imzalanır imzalanmaz Balkanlar Türkiye'nin üstüne atıldı. Uzmanlar şaşkına dönedursun Almanların yeniden düzenlediği Türk Ordusu on beş günde süpürüldü." (A. Malraux, **age**, 6)

Neden?..

Tapılan Alman militarizminin "yüksek askeri bilgi" tekniğinden bilerek veya bilmeyerek, Almanya'da sökebilecek örgütü, ezberden Türkiye'ye aktarmışlardı. "Büyük Asker" Von der Goltz tarafından:

"(...) taşıma araçlarının yokluğuna rağmen Alman Askeri örgütünü kabul etmek ve menzil örgütünü memleketimizde aynen tatbiki kalkışmak en mühim mağlubiyet sebeplerindedir." (A. B. Kuran, **age**, s. 515)

Bundan sonra olsun Türkiye kendi kaderine bırakılacak mı?..
Ne münasebet... Alman Emperyalizmi bugünü hazırladı.
"Acele İstanbul'a çağrılan" Alsaslı Alman casusu ile Bülow'un
özel elçisi konuşuyorlar:

"- Sizce ne üstünde çalışılabilir?"

"- (...) Bundan sonra ancak bir adam üstünde çalışılabilir, o adam da olsa olsa Enver'dir. Ordu yok oldu diyorlar. Enver'e göre öyle değil, Von der Goltz'a göre de öyle değil, bana göre de. Orduyu nazırların yarattığı budalaca engelden kurtarmak. İşte orduyu yok eden bu. Askerler yiğit olmasına yiğit. Bizimkilerin yetiştirdiği subaylar iyi. (Demek, Türk Ordusu Alman casusluğunun beğendiği subaylara teslim edilmeydi - H. Kıvılcımlı)

"- Enver'in niyetleri nedir?.. Neler tasarlıyor?..

"- Bir an önce dönmek ve başa geçmek. (...) hemen silâh, cephane ve teknisyenler gelmeli." (A. Malraux, **age**, 6)

Alman Emperyalizmi bir taşla iki kuş vurmuştu. Kendi taşı olan Enver vurulmamış sapasağlam kalmış, hatta efsane kahramanı kesilmişti.

15 gün dayanamayan bütün paşalara karşı "Enver, çerden çöpten imkânlarla, zafer umudu olmaksızın Graziani'yi bir yıl oyalamıştı."

"Enver, Trablus'tan tam zamanında döndüğü vakit herşey hazırda."

Yalnız "Genç Türkler artık bir muhalefet partisi durumuna düşmüşlerdi." (A. Malraux, **age**, 6)

Enver, artık Alman casusunun çömezi değil, Vatan kurtarıcısıdır. 1820'de doğmuş olan Abdülhamit'in Kâmil Paşası İktidarda... Bir tezkere ile çağrılan Ahmet Bedevi, Dr. Esat Paşa'nın evine geliyor. Talat:

"Sizin fikrinize geldik; diyor. Sadaret mührünü elde etmek lazım. Yarın Emin Beşe'nin evinde toplanacağız, siz de bulunun." (A. B. Kuran, **age**, s. 525)

23 Aralık... Vefa... Beşezade Emin Bey'in evi... Şeref, Talat, Sait Halim, Mustafa Necip, Ömer Naci, Kara Kemal, Fethi, Münir, İsmail Hakkı, Mithat Şükrü (Enver yok. İzmit'te). Karar: Kimse resmi vazife almayacak...

Ne yapılacak?..

Enver 60 kişiyle Babiâli'yi basacak... Karar, Sait Halim Paşa'nın yalısında genişletiliyor. Akşam üzeri memurlar Babiâli'den çıkar-

ken bazı gösteriler oluyor. Şeref, Akagündüz tevkif ediliyorlar. Emrullah, Halıçyan, Hayri, Hüseyin Kâzım, Adnan Adıvar, Hüseyin Suat, Ahmet Agayef, Bekirağa Bölüğü'ndeler... Canbolat, Bekirağa Bölüğü'nden kaçıyor. Şeref ölüyor. Ahmet Bedevi'ye gece Beyoğlu polis müdürü akıl danışıyor. Ertesi gün, Babiâli karşısında Şevki, "silâhın var mı?" diye soruyor. Yaver Nafiz "Kıt'ayı Muntazıra" [Hazır Kıt'a]yı gösteriyor: Başında "İttihatçı Osman". (A. B. Kuran, **age**, s. 524-525)

İki gün sonra Enver, şimdiki Cumhuriyet Gazetesi önünden atına biniyor. İki yanında birkaç subay... Babiâli önünde iniyor. Kapıdan girilince Harbiye Nazırı Müthiş Nazım Paşa: "bu ne rezalet" gibilerden çıkıyor. Sonra, Talat'ın kurşunlatacağı Yakup Cemil, yandan bir kurşunla koca paşayı deviriyor. Enver: "Ne yaptın?" diyor. Nâzım'a dokunmamak üzere namus yemini etmiştir.

Kâmil Paşa'dan da:

"Huzuru şevketmaâbı cenabı hilâfetpenahiye" (Padişahın yüce katına) tezkere alınıyor: *"Hizmeti sadarettten affımı istirham ederim. Ferman hazret i padişahındır. 15 Kanunusani 1328 - Sadrazam Kamil"* (A. B. Kuran, **age**, s. 526)

Ertesi gün Ahmet Bedevi'yi, daha önceki gece kendisinden akıl danışan aynı Beyoğlu Polis Müdürü tevkif ediyor.

Enver, 15 Kânunusani 1328 [15 Ocak 1912] günü istifa etmiş olan ve Üsküdar'da beklemekte bulunan Mahmut Şevket Paşa'yı saraya götürüyor. Hattı Hümayunu çıkarttırıyor. Sonra İttihatçılara kafa tutunca, Beyazıt Meydanı'nda kurşunlattırılacak olan bu Mahmut Şevket Paşa'yı, sadrazamlığa çıkartıyor. Köylü şair Eşref yazıyor:

Feylesofane bakılınca safahatı dehre

Aklıma vaka'i Hâbil ile Kâbil geliyor.

İttihadın anılınca o mübarek namı

"Eşrefa" hatıra bir sürü katil geliyor!

Filozofça bakınca devirlere

Aklıma Habil ile Kabil'in olayı geliyor.

İttihadın (İttihat ve Terakki'nin) anılınca o mübarek adı

"Ey Eşref" hatıra bir sürü katil geliyor!

Zavallı Türkiye, kimsenin hatırına o bir sürü katili musallat eden gizli, yabancı el gelmiyor. "Paşa" sözünün öztürkçede karşılığı "Padişahın büyük oğlu" demektir. "Padişah": Allahın yer-

yüzündeki gölgesi halife... Ve onun büyük oğlundan "Paşa"dan daha "kökü içerde", büyük vatanperver (Fransızcası: Vat en Pervere değil) "üst insan" bulunur mu?.. Alman gavuru da kim oluyormuş?.. Emperyalizm de ne mene kuşmuş?..

Alsaslı casusun oğluna göre:

"(...) Plevne'den sonra ilk olarak, Türk Ordusu başına geçecek bir savaş adamı bulmuştu": Enver... "Nazırlar sopayla kapı dışarı edilmiş. (...) Babam, orduyu yeniden kurmaktan çok, onu kötürümleştiren ne ise onu yok etmek gerektiğini söylerken doğru görüyormuş. Ordu, ilk saldırışta İstanbul'u kurtarmış, gerçi kurtarmakla kalmış o zaman, ama Edirne'yi de kurtarınca (...) Türkiye, Avrupa'da kalmış. (...) Öte yandan bazı gazeteler onu (Alsaslıyı - H. Kıvılcımlı) zaferin akıl hocası olarak göstermeye başlamışlar. Babamsa bunun Enver'i er geç sinirlendireceğini, bunu gururuna yediremeyeceğini biliyormuş. İsterse, kendini bir masal kahramanı yapan söylentileri bir anda çürütebilirdi tabii, ama hiç de içinden gelmiyormuş bunu yapmak. Yarattığı masal kahramanlığı gururunu okşamakla da kalmıyor, seviyormuş bu kahramanlığı." (A. Malraux, **age**, 7)

Balkan Bozgunu üzerine "Hiristiyan Milletler" kaygusu ortadan kalkıyor. Alman Emperyalizmine Bakü ve Bağdat "Petrolleri" üzerinden Orta Asya ve Umman Denizi gerek. Panislamizm "Alman gâvuru" ile güç yürütülürdü. Ama "Panturanizm" daha usturuplu ve yaldızlı bir haptı. Bu işe gâvur da, Müslüman da katılabilirdi.

"Bülow'un özel elçisi:

"- Enver Paşa Balkanlılarla hangi esaslar üzerinden görüşmeyi düşünüyor?

Alsaslı casus:

"(...) Türkiye için Balkanlar, eski beylikler, önemli değil, bunlar ilgilendirmiyor Enver'i.

Bülow'un özel elçisi:

"- Tuhaf şey! Nedir peki onu ilgilendiren?

Alsaslı:

"- Turancılık. Edirne'den Çin'e kadar Orta Asya'daki bütün Türklerin birleşmesi. Yeni milletler doğuyor, burada da her yerde de. Bundan sonra Yunanistan'ın, Sırbistan'ın yaşamasına engel olamayız. Yeni ülkeler aramak gerek. Olağan bir barışla Rumeli topraklarını emniyete aldık mı; eski Hiristiyan eyaletlerin cehenneme kadar yolu var. İstanbul'da kurulacak

saçma bir cumhuriyet yerine, başkenti Semerkant olacak bir imparatorluk kurmalıyız."

"Elçi hiç de anlayışsız, alık bir adam değildi. (...) Karşısındaki adamı oynamış olduğu role göre ve şimdi oynamakta olduğu roldeki ustalığına rağmen fazla genç buluyordu."

Bülöw'un adamı:

"- Nasıl oluyor da, dedi, siz Turancılığa bu kadar... ilgili, hatta tutkun görünüyorsunuz?"

Alsaslı, önce yarı, sonra düpedüz gülererek:

"- (...) Sizin kurduğunuz daha güzel hayaller var mı, diye sormuş"

Büyük Fransız yazar Andre Malraux, Turan kuruntusu için 7 sebep sayıyor:

"Babam, tutkusunun nereden doğduğu üstünde pek durmamıştı. Bu tutkuda, Avrupa'dan kaçma isteği, tarihin çağrısı, yeryüzünde bir yara izi bırakma hırsı, softaca bir hırs, açıklık kazanmasında kendinin büyük payı olan bir ülkünün büyüü, kavga arkadaşlığı, dostluk hep birbirine karışıyordu." (A. Malraux, age, 6)

Artık, Bülöw'un tilki soruları mı etki yapıyor, yoksa "Enver'i er geç sinirlendirecek" olayı baştan savmak mı gerekiyor., her ne ise; Enver de, Alsaslı Casus da, Alman Emperyalizmi de Turan'ı merak ediyorlar.

Turan kim?.. Turan nerede?.. Yahut Turan ne mene nesne?.. Turan neresi?..

"Güzel Turan, şirin Turan söylesene yol nerede!" derken, yazarı da inanmadığı yalanı kıvırıyor, emperyalizmin sakızını bile rek çiğniyor... Turan için gözü kapalı öleceğiz. Bir Rumeli değil, bütünüyle Osmanlı İmparatorluğu, Turan uğruna allı pullu bir kurban gibi kesilecek. Kadın yazarımız [Halide Edip Adivar] "Turan" isimli romanlar döşeyip milleti inandıracak. Hep canımızı vereceğiz ama hangi tapınakta kesileceğiz?.. Orasını bulmalı... Nibelungen(*) Tötonlarının(**) kurdukları "Pan Pan" mezhebin-

(*) **Nibelungen Destanı (Almanca: Nibelungenlied):** Destandaki olaylar Ren Nehri kıyısında, eski Worms şehri civarında geçer. Destanda Pagan inançları ile beraber Hıristiyan inançları ve törenleri anlatılır.

(**) **Töton Şövalyeleri:** Kutsal Topraklar'da kurulan dinsel ve askeri üçüncü tarikattir. Kudüs'e yerleşen bir Alman Hacıları Manastırından doğan bu tarikat, ilk önce 1190 kuşatması sırasında Akka'ya sığınan Bremenli ve Lübeckli bir tüccarlar kolonisi, bir hayırseverlik derneği olarak kuruldu. Ve sonra da Papa İnnocentius III'ün izniyle bazı Alman prensleri tarafından bir

ce, Osmanlı İmparatorluğu'nun kurban edileceği Turan Tanrının mihrabı nerede?..

Diyarbakır'da, bir suçüstü yakalanış üzerine utancından alınına bir kurşun sıkacak kadar izzeti nefis sahibi görünen **Ziya Gökalp Bey**, İsa'ya yakışır "teslis"li amentüsünü yapıyor: "*İslam ümmetindenim, Türk milletindenim, Garp medeniyetindenim.*" Ve yeni kuşaklara veryansın ediyor:

*Sakın "Hakkım var" deme,
Hak yok; vazife vardır!*

*Hak Turanın, şan onun,
Gövde senin can onun,
Sen öl ki O yaşasın.
Dökülecek kan onun.*

*Ben, sen yokuz, biz varız.
Hem Oğan, hem kullarız,
"Biz" demek "Bir" demektir.
Ben, sen ona taparız."*

Ama, "O" tapılacak Tanrı kim?..
Bütün okul çocuklarına harıl harıl ezberlettiriliyor:
*Ne Türkiye'dir Türklere ne Türkistan,
Vatan: büyük ve müebbet bir ülkedir: Turan!*

Anlaşıldı. Turan Bey doğdu. Boğmaya gelmez. Turan Bey'i şimdi nerelerde gidip, nasıl arayalım?.. Hem çabuk... Kimsenin beklemeye takati yok... "*Aksiyon Felsefesi*" bu, gecikemez... Derin düşünmeye vakit bırakmadan yapmaya atlamalı.

"Barış (Balkan Barışı - H. Kıvılcımlı) imzalanır imzalanmaz, Enver Paşa kendini var gücüyle Turancılığa vermiş. Yapılacak şey Orta Asya Türkleriyle ilişki sağlamak, Kürtlerle, Buhara ve Afgan beyleriyle, Rus Türkistanı hanlarıyla bağlar kurmaktır. Alman Elçisi: "Önce Afganistan..." dedi. Hindistan'a en yakın yer orasıydı. Herkese göre de babam bu iş için biçilmiş kaftandı. Almanlara göre de, Enver'e göre de, babama göre de." (A. Malraux, **age**, 7)

askeri tarikata dönüştürüldü. Avrupa'da sekiz yüzyıla yakın süre varlığını korumuş bir şövalye kurumudur. 19. yüzyıla, Napolyon dönemine kadar yaşamayı başarmıştır.

Ve Doğu Dillerinden diplomalı, Alsaslı, Türkçe "özdeyişler" profesörü casus için uçurduğu alacalı bulacalı şişkin balon, söyle patlayıp sönüyor:

"İki ay sonra babam Gazne'deydi. Hindistan yoluyla gelmiş. İngiliz ajanlarının bol olduğu Kabil'de pek az kalmıştı.

"Bıraktığı sivri sakalla bir İran şehzadesine benzeyen babam, bir bozkırdan ötekine gidip Hanlarla görüşüp tartışıyor. Kimi kargalara benziyormuş bu Hanların, kimi şişman aşçılara, kimi akbabalara. Hepsi Enver'in, Hıristiyanları yenen Paşanın adını biliyormuş. Bunun ötesine geçildi mi, hoş ama boş laflar ediyormuş hepsi. Babam oradan kalkıp da ötelere, başka Hanlara gidiyormuş. Hep aynı kaçamaklı, ikircikli sözler, aynı üzüntü, aynı boşluk. Pamir'den aşağılara inmiş, o kaybolmuş devirlerin sisler arasından bağırttığı ovadan aşağı. Güney kumlarından geri dönmüş: dikenli çalılıklar arasında yengeçlerden iri cırcır böcekleri varmış; kervan geçerken sorguçlu miğferlere benzeyen başlarını dikip bakıyorlarmış insana. (Hanlar gibi - H. Kıvılcımlı) Derken kefen rengi bir şehre varıyormuş. Balçık ve merteklerle örülmüş kapıların önünde, ayakları üzengide, dalgın dalgın bekleyen perişan kılıklı atlılar, kadınlar gibi saklı evlerin önünde, penceresiz sokağın kumları üstünde kupkuru, bembeyaz bir at kellesi ve balık kılıçıkları. Ne dışarıda tek yaprak, ne içeride tek eşya, duvarlar, gök ve Allah...

"Bir kervancı babama:

"- Üç yıl sonra insan çölün boş olduğunu unuttur, demiş.

"Çölle ve çöl beyleriyle ikinci karşılaşmasıydı bu. Sünusi'nin vahalarında ruh çıplaklığı daha da büyüktü ama bu çıplaklık ateş, alev bir tanrısallığa, savaşa, İslamın organik bütünlüğüne uyuyordu. Burada Allah'ın ateşi törenlere, törelere bürünüyordu. On sekiz pilavlık her ziyafetten sonra kabile sanki dağılıp toza toprağa karışıyor gibiydi. Trablus'ta babam iş görmüş, burada sadece konuşuyordu."

"(...) Hindistan'a doğru enginar iriliğinde dikenler ve acılan bir hayal içinde durup durup yeniden yollara düşüyormuş. Karşı dağların ötesinde Hindistan vardı. Panayır pastası gibi boyanmış pembemsi şehirler, sokaklarında gölgelerinin ardından giden dalgın maymun sürüleri ve... "

Alsaslı casus ne aramıştı?

"Önce Afganistan" demişti Alman Elçisi:

"Afganistan diye bir yer yoktu. Emir sadece Kâbil'in Emiriydi. (...) Şehrin elli kilometre ötesinde ilkel bir İslam dünyası başlıyordu. Hanlar, güçsüzseler vergi veriyor, güçlüyseler vergi alıyorlardı. İnan'dan Semerkant'a kadar göçebe olsun, yerleşmiş olsun, bütün insan yığınlarını birleştiren tek şey Kur'an'dı." (A. Malraux, **age**, 7)

"Bu adamlardan ne beklenebileceğini biliyordu artık. Halifenin damadı olan Muzaffer Kumandan Enver için candan dövüşebilirdi. Ama iyi para almak ve büyük tehlikelere de atılmamak şartıyla. Ayrıca karşılıklarına İngiltere çıkarsa biraz düşünürlerdi. Turan uğrunda mı dövüşsünler? Peki. Ama İslam uğrunda da dövüşürlerdi pekâlâ. Hem babamın az çok tutunabildiği yerlerde başarısını Abdülhamit'in İslam birliği ajanlarına borçluymuş zaten." (A. Malraux, **age**, 8)

Demek Abdülhamit'in "Panislamizm", Enver'in "Panturanizminden daha gerçektir. Alsaslı casus gâh dizanteri, gâh sitmadan bitkin düşüyor.

"(...) Harabeler ortasında dağlarının çıplaklığı ve göklerinin pırl pırl beyazlığı içinde uyurgezerler gibi dolaşan bu halkı ayakta tutan tek çatı, kemikleşmiş bir İslam gücüyümüştü.

"Geriye Rus bozkırlarındaki Türkmenler ve daha başkaları kalıyordu. Onların da cevabı aynı olacaktı.

"(...) Turancılığın sonunda felâkete varacağından hiç şüphesi kalmamıştı. (...) Üstüne aldığı işe olan inancını yitirdikten sonra da (...) Rus sınırlarına, Buhara'ya yolladığı adamların dönmesi için bir ay daha bekledi."

Derken, Alsaslı ülkücü casus aradığını buluyor:

"Bir gün babam, Gazne çarşısında dolaşırken, delinin biri, belki de delilerin arada bir yanılmayan sezişiyle, bu adamın bir Türk olmadığını anlamış ve üstüne atılıp başlamış dövmeye. Karşı koymak çılgınlık olurmuş orada. Orta Asya'da hâlâ yaşayan eski geleneklere göre deliye el kaldırmak günahmış. Adam iri taş bulamamış bereket, yoksa öldürmesi işten değilmiş.

"Babam, büyük bir öfke içinde ve kölesi olduğu büyüden anlaşılabilir bir kolaylıkla (dayağı yiyince - H. Kıvılcımlı) kurtulmuş olarak evine dönmüş. Birden gerçeği bütün acılığıyla görüvermiş: Türkleri yeni yeni çoşturan ve belki İstanbul'u kurtarmış olan Turan yoktu."

"(...) bütün bu son aylarda her şeyi yalnız Turan masalı açısından görmüş, olan biten her şeyi bu masala bağlamıştı."

"(...) küçük düşme utancı..." "Peşaver... Hint evleri pembe topaç... Karaçi'de bulup hemen bindiği bir yük gemisinden hiçbir iskelede inmedi." (A. Malraux, **age**, 8)

"Ah nerede yeşil Avrupa!" (A. Malraux, **age**, 7)

"(...) Orta Asya aldatmıştı onu, o yalancı, o budala, o kendi talihine karşı koyan Orta Asya ve inancını paylaşmış olan herkes." (A. Malraux, **age**, 9)

"(...) Gecenin içinde lokomotif..." (A. Malraux, **age**, 7)

"Tanıdık insanlara benzeyen evler... Panama şapkalar, küçük kareli pantolonlar ve inanılmaz kadın yüzleri... göğüsler, bacaklar, biraz daha açılmış... eski hotozların yerine geçen inik şapkalar gözleri saklıyor... gazeteci bağrıışmaları... vals ve Çingene romansı arası yayvan, sanki hep yeniden başlayan... Tango... akşam kahvelerinin kokusu... banyo odaları... dükkân vitrinleri... eczane, tunç biblolar... etler ne kadar kırmızı, şeftaliler ne kadar küçük ve soluk... korseler, takma saçlar, topuzlar, ölüm çelenkleri... gazetelerde anarşist davaları... bıyıklı mankenler. savaş gemileri... sıcak ekmek kokuları içinde ev kadınları..." (A. Malraux, **age**, 9)

İşte Avrupa... Alsaslı, Turan kâbusundan kurtulmuştur.

Ama, o zaten Osmanlı'ya madik atmak için gelmiş bir mace-racıydı; gezmiş, görmüş, aldattım buldattım; diyerek ayıkmiş çekip gitmişti. Sirtında yumurta küfesi yoktu. Kırmızı fes Türk-lerin idi. Fes şimdi Arapların başında kaldı.

Enver mi?

Enver Paşa, Turan külahını gözlerinin altına kadar çekmişti. Kulaklarına, ağzına, burnuna indirmişti. Başından çıkarıp ata-madı. Varlığının sırrı, hikmeti o idi:

"Enver'in gençliği, atılganlığı Türk Ordusu üstünde, Bonapart'ın İtalya Ordusu üstünde yaptığı etkiyi yapmıştı. En-ver, onun kadar usta değildi, ama daha güçlü bir dayanağı vardı: Almanya, yalnız ona güveniyordu. O kaybetti mi, Türki-ye Almanya için kaybolmuş demekti." (A. Malraux, **age**, 7)

Ahh bu Napolyon Bonaparta... Bütün paşalarımızın başını yiyen o değil mi?..

Onun, için Alsaslının bulunduğu:

"Gemi Süveyş'e geldiği zaman Enver Yafa'daydı. Sabırsızlık ve endişeyle beklediği babama bir telgraf çekiyor ve Port-Sait İskelesi'nde görmeye gidiyor onu."

"Konuşma uzun sürmüş. Enver, oynadığı oyunda kozu elinden alınıyormuş gibi içerlemiş babama. (...) en umulmadık yerlerde hep yardım etmiş olan talihine inancı bir softalık haline gelmişti.

"- Makedonya'da isyan çıkardığımızda kaç kişiydik, biliyor musunuz? Üç yüz kişi!..

"- Önce bir Müslüman yollamalıymışım diyor, Enver." (A. Malraux, **age**, 9)

Alsaslı "Dostu, Turan'ı görmediyse, dostunun gözleri kördü."

"Enver için Turan gerekiyordu, onun için de yokluğu düşünülemezdi." (A. Malraux, **age**, 8)

Çünkü:

"(...) Günün birinde Rus Türkistanı'nın istenmesi Rus-Türk düşmanlığını büsbütün arttırdı. Berlin, Türkiye'nin bir Avrupa savaşında tarafsız kalmak için elinden geleni yapacağını biliyordu. Ama Cemal Paşa, İngiltere'yle ve Fransa'yla anlaşma yoluna gitse bile Rusya artık bu işe son vermek için var gücüyle anlaşmaya engel olacak ve Türkiye ister istemez Almanya'yla birleşmek zorunda kalacaktı." (A. Malraux, **age**, 7)

Ve böyle oldu. Türkiye, Birinci Cihan Savaşı'na Alman oyunu ile düşecekti. Enver, Alman casusunun bırakıp kaçtığı Türkistan Hanları içinde, Turan uğruna "Hakan" olamadan can verecekti.

BİRİNCİ CİHAN SAVAŞI FACIASI

BİRİNCİ BÖLÜM
"SEFERBERLİĞE" DEK
TÜRKİYE'NİN HESABI

A) TÜRKİYE KALESİNİ İÇİNDEN FETİH

Türkiye'deki Osmanlı Tefeci-Bezirgânlığı kendiliğinden, kendi içinde doğmuş mekanizma ve güçlerle kapitalizme geçemedi. Kaskatı derebeyleşme, daha ileri gidemezdi. Böyle bir düzenin kaderi yıkılmaktı.

Kim yıkacaktı?

Kadim Tarihte çürüyen bir düzeni Barbarlar gelip yıkkardı. O "İlkel Sosyalist" komunanın getirdiği taze insan gücü ve yeni gelenek görenekler, başka bir medeniyete baştan başlamayı sağlardı... Ancak, Modern Tarihte Barbarlık kalmamıştı. Her yer kapitalizm ile kaplanmıştı, yahut kaplanacaktı. Barbarlığın yerine, derebeylikten daha ileri ve güçlü olan kapitalizm geçti. Geniş yeniden üretimli kapitalizm, yerinde sayan, kendi kendisini yiyen geri Osmanlı düzenini aşındırmaya başladı. Bu, Türkiye'nin sömürgeleştirilmesi, Osmanlılığın öldürülmesi demekti.

Ne var ki, Osmanlılık istediği kadar ölüme mahkûm olsun, Türkiye'de insanlar sağdılar, yaşıyorlardı.

Hele göz göre göre, dili ayrı, dini ayrı yabancı sermayenin, ilerici gösterilerle de olsa, gelip kendisini soymasına millet sonuna dek katlanacak mıydı?

Batılı şirketlere, gözdeleri kanalından sakalı ele vermiş padişah, saray esiriydi. Miri toprak hırsızlıklarını kitabına, dini sahtekârlığa alet etmiş sözde "Şeriatçılar" fodladan [bedavacılık, hazıra konma] başkasını düşünemezlerdi. Saray züğürtlemiş miydi? Yeni efendileri, şirketler niçin olmasın?

Halkı değilse bile, dini, ümmet-i Muhammedi düşünen namuslu padişahlar çıktı. Derebeyleşmiş toplum, o gibileri kırdı geçirdi. Genç Osman, ırzına dek saldırılarak boğuldu. Üçüncü Selim, göz göre göre öldürüldü. Namuslu paşaların kelleleri koltuklarında kaldı. Çünkü, Tefeci-Bezirgânlık, sarayın en na-

mahrem harem dairesine dek parmağını sokmuştu. Hele kapitalizmin kuvvetli zenginliği, toplumun dışı dokunur her insanını her zaman kolayca satın alabiliyordu.

Yüzyıllardır gittikçe daha soysuzlaşan bu şartlar ortasında 19. yüzyıl boyu, Türkiye Toplumunu DÜZENLEMEK (ıslahat yapmak) için harcanan bütün çabalar boşa gitti. Aynı yüzyılın sonlarına doğru, Japonya gibi Uzakdoğu'da unutulmuş bir ülke, 20 yılda kapitalizme geçti. Türkiye, bir rivayete göre 200, yahut 250 yıl bocaladı. Batağa düşmüş insan gibi, ırgalandıkça dibe gitti.

B) TÜRKİYE KALESİNE DIŞARIDAN SALDIRI

Batı kapitalizmi, Türkiye'ye karşı, Barbarlıktan medeniyete en son geçiş yapan Rus İmparatorluğu'nu (eskiden kale kapılarını kırmakta kullanılan) "Koçbaşı" gibi kullandı. Bay H. Bayur bile, "*İnkılâp Tarihi*" kitabında, en başta İngiliz kapitalizminin bize neler ettiğini anlata anlata bitiremez. Kabahat, "İngiliz" adlı milletin değildi elbet. Kapitalizm, Osmanlı Padişahlığı ile Rus Çarlığı'nı birbirine kapıştırıp oynatmakla parsayı topladı durdu.

Sahnedeki facianın kanlı baş aktörü, hep yarı prekapitalist derebeyi, yarı kapitalist Rusya'nın Çarı idi. Her dramın tertipçisi ve sahneye koyan rejisörü Batı Kapitalizmi (ünlü deyimi ile: İngiliz Politikacılığı) oldu. Aynı Batı Kapitalizmi, şimdi nasıl vatan sınırlarını hiçe saymayı efendilerimize öğretiyorlar ise, eskiden de, din gayreti biçiminde Türk'ün Rus'a karşı vatanseverlik damarlarımızı, Rus'un Türk'e karşı cihangirlik damarlarını kabarttı.

Masaldaki iğneli fıçıyı biliriz: Çıplak çocuk fıçının içine konur. İtilir, iğnelerle kanar. Öte yandan biri: "Kaç ben kurtarayım" der. Çocuk ona doğru atılınca, bu yol o yandaki iğnelere çarpıp kanar. Böylece Yahudiler fıçıyı çocuğun kanıyla doldururlar... Fıçı kapitalizm, çevresindeki Yahudiler "Ulu Devletler", çocuk Türkiye oldu. Yüzyıllar boyu oyun sürdü.

İğneli kapitalizm fıçısının bir yanında Rus Çarı, öte yanlarında Batı Kapitalistleri vardı. Kapitalizm ikide bir, Rus Çarı yandan fıçıyı itti. Kanayan Türkiye çocuğuna, "Kaç ben kurtarayım" demeyi de unutmadı. Türk'e Rus'u göstererek, taze Osmanlı

kanı içti. Arada, Çar Rusyası tadını kaçırdı mı, Kırım Savaşı gibi çıkışlar yaparak, sözde Türk'ü korudu. İş'de: İstikraz adlı borçlanmalarla, Türkiye'yi Batı Finans-Kapitaline sağmal etti. Oyun iyice tuttu: Türk-Rus düşmanlığı milletin iliklerine dek işletildi.

Rus da uymayıversin miydi Batılıya?

Uymamak için başındaki Çarı atmalıydı. 1917'de attı. Türkiye'nin İstiklâl Savaşı'nda tek Türk dostu Rus Sovyetleri oldu.

Kapitalizm, Türk'le Rus'un arasına fit sokmaktan caydı mı? Tersine.

Başarı kazandı mı?

Eskisinden çok fazla.

Ahmet Emin Yalman, Çok şükür, şu Türklerin ezeli Rus düşmanlığına, diye övünür. Türk milleti Çar mujik'i [Rus köylüsü] seviyesinde tutuldukça, Antika Moskof düşmanlığı; Sosyalizme karşı Türk milletine soğukluk muskası gibi hâlâ kullanılıyor.

Ötede, Türkiye'yi hallaç pamuğuna çeviren, Seferberlikte 5 eli silah tutanımızdan 4'ünün başını yiyen İngiliz; her zaman sayın dostumuz, "Büyük Müttefikimiz" olur. 19. Yüzyıl boyu, Batı Kapitalizminin ağına düşürdüğü ve sivrilttiği nice paşalar ve devlet adamları "Rus taraflılarına" her zaman baskın çıkartıldı. Casusun adı "İngiliz Muhibbi [Dostu]", "Fransız hayranı" gibi sevgili yumuşaklıklarla Türkiye'de hoş tutuldu. Hâlâ, Maşrik'î âzamları [En büyük Mason üstadı] İngiliz tahtında oturan Farmason gizli teşkilâtı, Türkiye'nin asker sivil, sağcı solcu bütün subaşlarını akıllı kapitalizm adına kesmiş bulunuyor. Buna kanun bile karışamıyor.

C) DÜŞMANLIKLARIN TERSİNE DÖNÜŞÜ

Kapitalizm 20. yüzyıla birlikte emperyalizme dönünce Türkiye'yi bu durumda yakaladı. Koca Türkiye, alacaklı kapitalistlerin kurdukları "*Düyunu Umumiye*"örgütünün ipoteği altına sokulmuştu. Geniş topraklarımız ve kalabalık nüfusumuz, sayıları yüzü zor geçer, sahipleri iç içe girmiş yabancı şirketin damızlık çiftliği durumundaydı.

Saray ve Devlet, kapitalizmin vesayeti altına girince, üretim geriliği ile süründürülen halk yığınları, köylerde "Yerlerin esiri", şehirlerde çökkün Bizans ayaktakımı vaziyetinden kurtulamadı. Azıcık halka yaklaşanlar, İstibdat günleri "Dinsiz kâfir",

Hürriyet günleri "Vatan haini" diye çarpmıha gerilip "Nötralize" edildiler. Kapitalizme ve onun Tefeci-Bezirgân uydularına karşı her türlü başkaldırmak doğmadan boğuldu.

Böylesi karışma istemez, eleştirme bilmez halk düşmanı atmosferle ne yapılabilirdi?

Yapıldı sanılan şey, gerçekte yabancı sermayenin Türkiye'deki uşaklarına müsaade edip yaptırdığı şeydir. TAN-ZİMAT (düzenleme) adını alan şey, düzensiz kargaşalıkları ayyuka çıkardı. "MEŞRUTİYET" (Yasalarla şartlı) denilen şey, şartsız kayıtsız keyfi idareyi, padişah istibdadına taş çıkartır kerteye getirdi. Bütün o sözüm yabana Islahat (şimdiki: Reform) palavraları, taklit edildikleri Batıdaki benzerlerinin kari-katürleri bile olamadılar.

Hepsinin tek sonucu aynı yola çıktı. Türkiye, kapitalist sömürüye daha elverişli kılındı. Yabancı Finans-Kapital, Türkiye'deki Tefeci-Bezirgân ekonomisi ile derebeyi artığı zümreleri daha iyi yedeğine aldı. Türkiye'de en utandırıcı Antika genosit eğilimleri, sömürge zorbalıklarıyla harman edildi. Sömürge, hiç değilse idareci zulüm yabancıyı masrafa sokar ve düşmanı herkese parmakla göstertir. Türkiye yarıömürge ekonomi ve politikası battı, zalim idarecilerin masrafı da, sömürücülerin kârından kesilmedi, millete ayrıca ödetildi. Ezenler de ezilenler de Ahmet, Mehmet adını taşıdıkları için, dost düşmandan ayırt edilemedi.

Birinci Cihan Savaşı, başlarında Alman'ın bulunduğu aç emperyalistleri, başlarında İngilizlerin bulunduğu tok emperyalistlerle boğaz boğaza getirdiği gün oyun bozuldu. Alman Finans-Kapitalinin casus teşkilâtı, İngiliz ve Fransız Entelicenslerini atlatmayı bildi. Batı Emperyalizminin kullandığı silah geri tepti. Türkiye'ye "Gelenekçil Düşman" edilen Çarlık Rusyası, bu sefer açıktan açığa İngiliz-Fransız Emperyalizminin yedek silâhlı kuvveti ve bekçi köpeği olunca, Türkiye otomatikman Alman Emperyalizminin çizmesi altına boylu boyunca kapaklandı.

Türkiye'nin "Seferberlik" hâli, ayrıca üzerinde durulmaya değer. Çünkü Birinci Emperyalist Savaş, yukarıki hazırlıkların domuzuna uygulanışdır.

İKİNCİ BÖLÜM

BİRİNCİ CİHAN SAVAŞI VE TÜRKİYE'NİN ALINYAZISI

A) "MÜTTEFİKLERİMİZİN" TÜRKİYE'DEN KOPARTTIKLARI ET

Antika Tarih "*TEKERRÜR*"ler Tarihidir; Modern Çağda en çok ve hâlâ "*TEKERRÜR*" eden tek tarih Türkiye Tarihidir. Çünkü, bizden daha Antika millet ya kalmamıştır yahut olsa olsa bu yolda Acem Şahı bizimle yarışabilir. Onun için: "*Hiç tekerrür mü ederdin Tarih, eğer ondan ders alınsaydı?*" der şairimiz.

Birinci Cihan Savaşında Türkiye ne idi?

Onu yaşayan İnönü'den iyi kimse anlatamaz. Bakın, ne denli 1914 öncesindeyiz ve nasıl sonramızı elimizle koymuşçasına bulabiliriz.

Emperyalist Savaşa yarısömürge Türkiye nasıl sokuldu?

"Allah nasip ederse", üçüncüsüne nasıl sokulacaksa, tıpkı öyle... Bile bile lades. Türkiye Genelkurmay Başkanı Ahmet İzzet Paşa (Balkanlı maşalar Rumeli'yi rahatça paylaşsınlar ve Trablus İtalya'da kalsın diye) dişe dokunur bütün otuz kırk taburumuzla Yemen İmamı'nın üzerine gönderilmişti.

Kim gönderdi?

Sözde "BİZ". Gerçekte "İyi saatte olsunlar"; izi tozu saklanmış kim bilir hangi Emperyalist "MUHİBBİ"...

Geçelim o "Yemen ellerinde Veysel Karâni"liği. Gidince görüyoruz ki: Yemen İmamı'ndan daha Müslüman dostumuz yokmuş. Ne çare ki, "**Trablus Destanı**" yazılmış. Balkan trajedisi başlamıştı. İşte o günler **A. İzzet Paşa**, 1911'lerin yüzbaşı İsmet (İnönü) Bey'e aynen şöyle diyor:

"Avrupa siyasi âleminde o kadar karışık meseleler birikmiştir ki, silâhlı çarpışmadan başka bir suretle halledilmesini mümkün görmüyorum." (İsmet İnönü, **Hatıralar**, I. Kitap, Bilgi Yayınevi, s. 93)

Gene Türkiye ölümlerden ölüm beğenecekti. Enver Paşa'nın aynı İsmet Bey'e gönderdiği gizli şifre:

"(...) Telgraf, Alman Genelkurmay Başkanından geliyordu. Metnin son cümlesi bugün gibi hatırımdadır. "MUZAFFER OLANLAR GELECEKTE DÜNYANIN NASIL BİR ŞEKİL ALMASI

*LÂZİM GELDİĞİNİ TAYİN EDECEKLERDİR" deniliyordu." (İ. İnönü, **age**, s. 106, Majüskülleyen - H. Kıvılcımlı)*

Yani altta kalanın canı çıkacaktı. Alman "muzaffer" olsa ne olacaktı?

Emperyalist canavarla yola çıkanın ne olacağı, daha ilk adımda belli oldu. Alman "*müttefikimiz*", hemen Türk'ten bir parça koparıp Bulgar'a verdi. Bugün Amerikan müttefikimiz Kıbrıs'tan bir parça veya bir bütün koparıp NATO "ortağımız" Yunan'a verdiği gibi...

Neden verir?

Uşak kazanmak için.

Türk'ten çekinmez mi?

Hayır. Türk daha önce nasıl olsa kafeslenmiş. Başındakiler yüzde yüz garanti uşak. Ve İsmet İnönü, hâlâ 1914'ün çelebi Osmanlı yüzbaşısı gibi uslu uslu sızıldanıyor şöyle:

*"(...) Trakya hududunun tashihi" adıyla gizlice "Bulgar ittifak müzakeresi" gereğince Bulgara: "(...) Edirne'nin Meriç batısındaki hinterlandı terk edilecekti... "(...) Büyük Savaşın en fedakâr olanı, en çok zayıat vereni, Türkiye'nin vücudunun doğranması ile işe başlan"mıştı. (İ. İnönü, **age**, s. 106)*

B) BİR MİLLET NASIL SATILIR?

Herkes şöyle bilir: Goeben (Göben) ve Breslau (Breslav) adlı iki Alman gemisi, kimseye danışmadan Karadeniz'e çıkıp Yavuz ve Midilli adıyla Rus limanlarını bombaladı. Alçak Moskof, (İngiliz veya Alman "Yüksek boyludur!") Türk'e saldırdı... Oysa bu "sahneye koyuş" enayi avlamak içindir. Karabekir ile İnönü, küçük birer kurmay subay olarak Avrupa gezilerinde Berlin'deki Türk sefaretine uğradıkları gün:

*"Berlin'de, Büyükelçimiz Mahmut Muhtar Paşa (...) Almanya'yla, Devlet (yani Türkiye, - H. Kıvılcımlı) arasındaki münasebetlerden haberli olmamaktan şikâyet eder." (İ. İnönü, **age**, 92)*

Demek, Seferberlikten aylarca önce, Türkiye'de *gizli* bir kuvvet, Türkiye'nin resmen elçilerini de çiğneyerek, Türkiye'yi Alaman'a satmaktadır. Nitekim 4 Ağustos 1914 günü (Savaşın ilan edildiği):

"(...) O gün, akşama kadar, (Alman) Dışişleri Bakanı Simerman da dâhil olmak üzere, Alman ricalinden [devlet adamları] Hasan Cemil Bey'in öğrendiği sır şudur: (O gün), Almanya'nın

savaş ilan ettiği gün, İstanbul'da Türkiye ile Almanya arasında bir ittifak antlaşması imzalanmıştır. Bu İttifak Antlaşması'nı biz (50 yıl Türkiye'nin en gizli arşivlerini elinde tutmuş, Devlet Başkanlığı etmiş İnönü! - H. Kıvılcımlı) hiçbir yerde bulamadık. Herkesin bilip, şikâyet ettiği gibi, bu ittifakın imzasından Kabinelerine dahi haberleri yoktu." (İ. İnönü, **age**, s. 95-96)

"(...) Alman ricali, 4 Ağustos savaş ilanı günlerinde, İtalya ve Romanya'dan uğradıkları ümitsizliğe karşılık Türklerle ittifak etmekle teselli bulmuşlardır." (İ. İnönü, **age**, s. 96)

Bugünkü, yaşı benzemesin, "İkili Anlaşmalar"a hayli benziyor mu? AP: CHP'ye atıyor CHP: DP'ye atıyor... Balta ne oldu? Suyu düştü. Su ne oldu? Manda içti. Manda ne oldu? Ormana kaçtı. Orman ne oldu? Osmanlıca yandı kül oldu! Koskoca İmparatorluk Türkiyesi'nin Emperyalist Boğazlaşmasına baştan-kara sokuluşunu, başındaki hükümet ve devlet dahi nasıl oldu hâlâ bilemiyor. Sömürge bile, o denli hayâsızca casus atlatmalarıyla ateşe böylesine kolay atılamaz.

C) ORDUYU AVLAYIP TAVLAMA

Halk oy davarıdır. Millet ne kelime. Koca Resne dağlarına çıkmış, İstanbul'a dal dal boynuzlu Geyikle Hürriyet getirmiş, gâvur eşkıyaları dağdan indirip kucaklaştırmış, 31 Mart İrtica'nı yenmiş ORDU ne âlemde idi?

Emperyalizm için Ordu: Mustafa Kemal'in pek sevimlice takıldığı deyimle: "Simple Soldat" (Basit Asker) olarak her zaman kolayca tavlanıp uyutulabilirdi. Başındakilerden birkaçını "eğitirsin" topuna yalancıkta zafer çığıllıkları uçurursun. Olur, biter.

"(...) Rus Ordularının saldırıları General Von Hindenburg tarafından tekrar tekrar önemli yenilgilere uğratılmışlardı. Bu zaferler memlekette yayılırdı. Özellikle ordu safları içinde bunlara mübalağalı değer vermeye çalışılırdı." (İ. İnönü, **age**, s. 97)

Kore'de, Vietnam'da az mı Amerikan zaferi dinledik? Maksud belliydi. Köroğlu biçimi, kalkanlar "Gümbürder, gümbürder!" olsun yeter.

Berlin'de Bahriye Nazırı **Von Tirpitz** (Tirpiç), Ataşemiliterimize: "(...) Enver Paşayla Talat Beyin savaşa girme taraftarı olduklarını, Cemal Paşayla Cavit Beyin itiraz ettiklerini söylüyordu. İstanbul'da ordular içinde, kurmay subayları arasında bile savaşa girmek ihtimallerinin içyüzü üzerinde hiçbir bilgi yoktu." (İ. İnönü, **age**, 97-98)

Gerçek durum ise Alaman'ın stop ettiğiydi:

"*Marne Savaşı'nı Almanlar kaybetmiş ve yeni bir tertiple savaşa devam etmek kararını vermişlerdi. Bizde, hükümetin ve Başkumandan vekilinin Marne Savaşı'nın kazanılmamasındaki anlamı hakkıyla kavramış olup olmadıklarını tahmin etmek mümkün değildi.*" (İ. İnönü, **age**, s. 98)

Amerikan yardımı gibi, Alman yardımı mı?

Ortada Kayzer Wilhelm'inkiyle bir ayarda kolalanmış Enver Paşa'nın dik bıyıklarından başka bir şeyler yoktu.

"(...) *Sonradan çok mahrem bir şekilde öğrenmiştim ki, Alman Amirali Souchon (Suşon) (Goeben-Yavuz'un kumandanı-H. Kıvılcımlı), Karadeniz'deki Rus Donanmasına hâkim kalmak ihtimalini taahhüt etmemiş ve savaşa girmek emrini aldığı zaman bu vaziyeti Enver Paşa'ya açıkça söylemiştir.*" (İ. İnönü, **age**, s. 98)

Olsun. "(...) *Ordu savaşmak için tasavvur olunabilecek en iyi eğitim ve düzenle hazırlanmış bulunuyordu*"ya... (İ. İnönü, **age**, s. 98)

"Basit Asker"ci için yapılacak başka iş kalmıyordu: İTAAT! En acıklı, en mahrem korkunçlukları dahi bilen İnönü gibi bir zekâ şimdi şöyle konuşuyor:

"(...) *Fakat bir emrivaki (oldubitti) halinde savaşa girdikten sonra, var kuvvetimizle savaşı kazanmaya çalışmaktan başka yapacak bir şey yoktu.*" (İ. İnönü, **age**, s. 100)

Bir iş çıkacağına inanıyor muydu?

Katıyen.

"*Ben, daha başlangıçtan itibaren Almanlarla birlikte savaşa girilmesine taraftar değildim. Kanaatimce, (...) Almanların bu savaştan galip çıkmaları çok şüpheli idi. Buna karşılık, sonunda Almanların mağlup olmaları ihtimalini daha kuvvetli görüyordum.*" (İ. İnönü, **age**, s. 98-99)

Öyleyse?.. "*İnsana sadakat yaraşır görse de ikrah!*" dememiş mi şair? Aristo mantığına bile çifte attıracak üçüzlü "İTAAT-SADAKAT" askerin şanındandır:

Birinci Tez, BOŞLUK: "(...) *Görünüşe göre, memleket bir boşluk içinde sonsuz bir süratle meçhule doğru gidiyordu.*"

İkinci Antitez, PAŞA BİLİR: "*Bu müthiş vaziyette, ne yazık ki, Enver Paşa'dan başka dayanağımız yoktu. (Lâik Cumhuriyeti kuracağımız ne belli: Allah bile yok. Paşa var. - H. Kıvılcımlı) Enver Paşa, içine düştüğümüz macerada başarılı olursa*

(Nasıl? Tanrı bilir. - H. Kıvılcımlı), *memleketin kurtulacağına inanıyordum.*" (İnşallah! - H. Kıvılcımlı)

Üçüncü Sentez, YAŞA PAŞA!: "*Aksi takdirde, devletin dağılması ve çökmesi kaçınılmaz bir akıbet olacaktı. Savaşı kazanmaya çalışmaktan, dolayısıyla, Enver Paşa'nın başarısına hizmet etmekten başka ortada KURTULUŞ çaresi görünmüyordu.*" (İ. İnönü, **age**, s. 100, Majüskülleyen H. Kıvılcımlı)

Kaptanın gemisi karaya oturdu: "Simple Soldat"ın bütün denizi burada bitiyordu! Allah göstermesin, yarın Teksas Başkanı bir hır çıkarsa...

Ordu, kardeşim, budur. Tanrı Orduyu korusun... Ya millet mi? ORDU-MİLLET'iz biz. Ve anadan doğma... ŞAİR-MİLLETİZ, vesselam. Öldüm Allah: DÜŞÜNCE'ye düşemeyiz.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

TÜRKİYE'Yİ BİRİNCİ CİHAN SAVAŞINA KİM SOKTU?

A) EN YAKICI GÜNÜN MESELESİ

Birinci Cihan Savaşı'na Türkiye'yi soktular diye bizim "büyüklük" hastası küçücük Paşa-Bey-Efendilerimizi çok suçlarız. Gözümüze -yakından baktığımız için- büyük göründüklerinden, bu işi yapabilirlermiş gibi gelir bize. Onlar da hiç suçlu olmadıklarını savunurlarken en az suçlayanlar kadar, yerden göğe haklıdırlar. Onlar kim, milleti Cihan Savaşı'na sokmak veya sokmamak kim?

Mustafa Kemal Paşa, 1923 Ocak ayı, İzmit'te İstanbul Başzehirlerine şöyle dedi:

"Savaşı sevk ve idare edenler Umumi Savaşta kendi mevcudiyetimizi unutarak tamamen başkalarının ESİRİ olmuşlardır." ESİR!..

16 Mart 1968 günü İsmet İnönü şunu hatırlıyor:

*"(...) Sultan Reşat'ın, devletin başı olarak, olup bitenlerden haberdar olmadığını biliyoruz. (...) hadiseleri hükümet başkanı bir emrivaki olarak kabul etmek zorunda kalmıştır. (...) Birinci Dünya Savaşı'na Meclis kararı olmaksızın girmişizdir." (İ. İnönü, **age**, s. 142-143)*

Doğrusu budur: Türkiye ne devleti, ne hükümeti, ne Millet Meclisi bilmeden cumburlop savaşa atılmıştır.

Kim sorumlu tutulabilir?

Bitmeyen soru, bitmeyen kavga budur. Yalnız 1914 için değil, 1968 için de aynı soru, aynı kavga başımızda Demokles'in Kılıcı gibi sallanıyor.

Hem de nelere rağmen?

Sayın İnönü şimdi diyor ki:

*"(...) Başta Mustafa Kemal Paşa olmak üzere, herkes böyle bir savaşın bütün sanatlarını, bütün güçlüklerini ve marifetlerini içinde yaşayarak, itilip kakılarak öğrendi." (İ. İnönü, **age**, s. 142)*

Atatürk de; Birinci Cihan Savaşı'nın hesabını yaparken İnönü'ye şunu söylemiş:

"(...) Biz o günkü adamlar mıyız ki? Farklı adamlarız değil mi?" (İ. İnönü, **age**, s. 141)

"Biz de başta olsak; yapacağımız aynı şey olabilirdi" demek istemiş. Öyleyken 1914 yılı Alman Emperyalizminin, 1968 yılı Amerikan Emperyalizminin "müttefik" olmaktan kurtuldu mu?

Hayır.

Demek, baştakiler ister toy, ister tecrübeli olsunlar, büyük veya küçük KİŞİLERLE dünya gidişi yürümüyor. O bakımdan 1914 yılları en az 1968 yılları kadar yakıcı günün meselesidir.

B) NE ALMAN, NE İNGİLİZ TÜRK'ÜN SAVAŞMASINI İSTEMİYOR

1914 yılı Cihana (Paşa-Generaller, Mister-Beyefendiler ardında) EMPERYALİZM egemendi. Onun için Cihan Savaşı, ister istemez Emperyalist Savaşı oldu. Öyle bir savaşta yalnız Emperyalizmin sözü geçerdi. Türkiye İmparatorluktu, ama Emperyalizm değildi. Emperyalist Dretnotun yedeğine alınmış, nerede batırılacağı Emperyalizmin bileceği iş olan, kürekçileri köle, kaptanı *esir*; bir antika yelkensisiz, pusulasız kâr'ı kadim [eski zaman işi] kalyondu. Ateşe atılıp atılmaması kendisinden değil, yalnız ve ancak Emperyalistlerden sorulurdu. "*Askerlik Marifeti*" ne etsin?

Batı Avrupa'da Alman-Fransız cephesi tuttuğu gün, ne *İttifak* (Alman) Emperyalizmi, ne *İtilaf* (İngiliz) Emperyalizmi -tıpkı İkinci Cihan Savaşı'nda olduğu gibi- Türkiye'nin savaşa girmesini istemedi. Bunu bize en ayıkça gerçekliği ile anlatan **Alan Moorehead**'in son "**Gallipoli**" (1958, Presse Cite) eseridir.

Alman Emperyalizmi Türk'ün savaşmasını istemiyordu:

"Almanlar Türkiye'nin eylemcil (fili) olarak savaşa girmesini istemiyorlardı. Türkiye'nin iyi dilekli tarafsızlığı Almanya'ya büyük hizmetler sağladı. Çünkü Türkiye'nin tarafsızlığı Boğazlar önünde bir İngiliz filosunu çiviler ve Mısır aşırısından geçen ulaştırma yollarını tehdit ederdi. Ondan başka savaş, dünyanın önceden sandığı gibi, birkaç hafta sürecektiye, Türkiye'ye karşı birtakım taahhütleri kontratlaştırmak uygun görülüyordu." (A. Moorehead, **age**, s. 22-23)

Yani Alman, Türkiye'yi kendisine hiçbir şey borçlu olmayacağı, çuvalanacak bir korkuluk gibi kullanmak istiyordu.

İngiliz Emperyalizmi, Türk'ün savaşmasını istemiyordu:

"(Alman gemileri Goeben ve Breslau, Boğazlardan içeri girince) *İngiliz ve Fransızlar telaşlandılar. Çünkü Almanlardan daha çok onlar Türkiye'nin tarafsızlığını korumasını istiyorlardı. Bir süre için Mallet (İngiliz elçisi) ile iki meslektaşı (Fransız ve Rus elçileri) Enver'e şunu kabartılarak bildiriler: İki Balkan savaşıyla bitkinleşmiş bulunan memleket, hemen silâha sarılmakla bitirmecesine iflasa atılmış olurdu. Ardından, Ağustos sonu daha açık-net bir teklif öne sürdüler: İngiltere, Fransa ve Rusya, Osmanlı İmparatorluğu'nu, eğer tarafsız kalmırsa, her türlü saldırıya karşı garantiliyorlardı.*" (A. Moorehead, **age**, s. 23)

Ancak bu da -başka sürüyle davranışlar ortasında- kuru laftı. Her iki Emperyalist Cephe de; yarın oturup yiyecekleri "Hasta Adamı" (Türkiye'yi) bugün pek dokunulmaz kılmaktan hoşlanmıyorlardı.

Her iki Emperyalist gurubun istemediğini bizim Paşalar-Beyler yapabilirler miydi?

Yapabilseydiler, gene aşkolsun denirdi. Ne yazık ki öyle değildi ve olmadı.

C) DÖNÜNCE ABLAR DÖNDÜ DOLAPLAR

Savaşın olağanüstü diyalektiği, manivelasının kollarını çarçabuk tersine işletti. Almanların bütün hesapları Rusya'da patlayacak Devrimdi.

"*Şüphesiz İngiliz denizlere hükmediyordu. Ama, bir kara savaşı konuydu. Ve Rusya'da devrim çıkageldi miydi, Alman Ordularına Fransa tek başına dayanamazdı.*" (A. Moorehead, **age**, s. 17)

Alman Genelkurmayı, daha 1914 günleri, 1917 günlerini kurmuştu. Ve Türkiye'yi yukarıki gözlerle kuruyordu Alman'ın şipşakçı "Yıldırım Savaşı" manisi Hitler kuklasının eseri değildi. Birkaç haftada Fransız Cephesini yıkmayı plânlamış olan **Von Schlieffen**'in hesabı tutmadı. *Marne Meydan Savaşı* Alman'ı batağa gömünce, savaşın uzayacağı anlaşıldı. Öyleyse Türkiye savaşa sokulmalıydı:

"(...) 5 Eylül'de *Marne Savaşı* verildi. Ve her hafta gittikçe daha açıkça belli oldu ki, Almanların Fransa'ya ilkin yaptıkları vur ha vur saldırıları durdurulmuş bulunuyordu. Gene öylece, Doğuda Ruslar Avusturyalıların karşısında ilerliyorlardı. Artık

savaşın kısa geçeceği ve Almanların zafer kazanacakları pek o kadar açık seçik değildi. Almanya müttefikler toplamak ihtiyacını duydu. Dolayısı ile de Türkiye'nin kavgaya girmesini arzuladı." (A. Moorehead, **age**, s. 23)

D) KİŞİLERİ AVLAYIŞ

Emperyalizm için Türkiye'yi savaşa sokmaktan daha kolay ne vardı?

Bizim için Enver Paşa'nın belki en büyük meziyeti, babasının bir köprü bekçisi, anasının "ölü yıkayıcı" olmasıdır. Emperyalizm öyle düşünmez. O fukara kökten gelmenin bütün komplekslerini -içinden alay ederek- sömürür. Küçük rütbeli Berlin askercil ataşeciğini, "Yürü ya kulum" deyip, iki üç yılda Paşalığa, Padişah damatlığına, Başkumandan-Halife-Sultan Vekilliği'ne fırlatış hangi küçükburjuvayı deliye döndürmez?

"Enver'in kanaatini fethetmek için hiç de büyük çaba göstermeye hacet yoktu. Berlin'de Askercil Ataşe sıfatı ile Alman Genelkurmay Başkanlığından çok itibar görmüştü. Prusyalı askercil makinenin korkunç kesici hesap ayıklığı ve Alman güdücülerinin her türlü utanç duygusundan çırılçıplak olan REALPOLİTİK'i (gerçek politikası) Enver'in bir inanç ve yöneliş bulma ihtiyacına tıpatıp uydu. Enver Almanca'yı iyi konuşuyor, hatta Almanvari tavırlar takınması bile kendisine pek yakışmış görünüyordu. Uçları yukarıya doğru inceltilip bükülmüş Prusyavari bir bıyıkçık taşımaya ve geçit resimlerinde kızgınlığını zor tutmuş özentili çalımlara bayılıyordu. O kararını almıştı. Ve hemen şunu bildirmişti: Ordu "ALMANLAŞTIRILACAK" idi, hiç ötesi yoktu." (A. Moorehead, **age**, s. 18)

Türk Ordusu, trenler dolusu akın eden -o zaman Amerikan değil- Alman "UZMAN"larının eğitimi altına sokuldu. Liman von Sanders Paşa'nın avucu içine alındı.

"Enver, her zamanki gibi davrandı. Harbiye Nazırı (Savaş Bakanı) sıfatıyla, kimseye danışmaksızın kendi planını yürütmeye yetecek kadar iktidara sahipti ve Alman Elçisi Wangenheim'i hemen her gün çağırıldığı fark edilmekte gecikmedi." (A. Moorehead, **age**, s. 19)

E) HALKI TAVLAYIŞ

O çağın askerlerinden merhum "Hasan Amca" Enver Paşa'yı "Alman casusu" sayardı. Bilmiyoruz. Hacet de yok. Enver'in En-

ver olması yeter, artardı bile. Başı dönmüş her küçükburjuva, tehlikeli ikbal salıncağında bir uçtan öbür uca sallanmaksızın edemez. Nitekim, bir Alman casusunun kolayca göze alamaya-acağı şeyi Enver Paşa'nın yaptığını İngilizlerden dinliyoruz.

1914-1918 yılları "Donanma Cemiyeti" ile milletin nasıl çoş- turulduğunu kimse unutmaz. Donanmaya, adları ve maketleri hâlâ Denizcilik Müzesi'nde yadigâr duran "Sultan Osman" ve arkadaşı iki dretnot İngiltere'de yaptırılmış, birinin teslim alın-ması için Türk personeli bile gönderilmişti. Tam o sıra, Enver Paşa'nın Bâbil kurnazlığı ile gizlendim sandığı Alman-Türk itti- fak imzalanışı İngiliz'in gözünden kaçabilir miydi?

"(...) 3 Ağustos günü Amirallik Birinci Lordu Winston Chur- hill, Türklere iki gemiyi teslim edemeyeceğini bildirdi."(A. Mo- orehead, **age**, s. 21)

Türkiye Halkının bu "İngiliz kancıklığı" önünde ne hale gel-diğini o günleri yaşamayanlar bilemez.

Emperyalizmin, yerli ortakları ile işbirliği yapınca nelere ka- dir olduğunu bilmeyen olur mu?

Alman turnayı gözünden vurdu. Ertesi gün, sonradan halk şarkılarının ünleteceği "YAVUZ" adını alacak **Goeben**, yanın- da "MİDİLLİ" olacak **Breslau** gemisiyle Akdeniz'de İngiliz do- nanmasının gözüne çarpmıştı bile. İki gemi 6 Ağustos günü saat 17:00'de Mesina'dan savaş bandosu çalarak geceye daldı, İngiliz enayiliği bitmez tükenmezdir: Alman savaş gemilerinin Cezayir'le Fransa arasındaki taşıtı vurmaya gittiklerini sandı. Oysa Goeben'le Breslau; koca bir İmparatorluğu (Türkiye'yi) göbeğinden vurmak üzere Çanakkale önüne gidiyordu. Ve bunu herkesten büyük heyecanla bizim Enver Paşa bekliyordu.

"8 Ağustos olmuş, İstanbul'dan henüz bir haber alınama- mıştı. Yoksa İngilizler onları (Alman gemilerini) batırmışlar mıydı?" (A. Moorehead, **age**, s. 22)

Bu kuşku Enver Paşa kahramanımızın paniğe kapılıp öbür uca sıçramasına yetti. İngiliz anlatıyor:

"Çok ilginçtir: Sinirlerinin kontrolünü yitiren Enver oldu. Rus Askercil Ataşesini çağırdı. Ona, bir hafta önce Wangenheim (Alman) ile imzaladığı anlaşmayı kaldıran bir Rus-Türk ittifakı yapılmasını teklif etti. İttifak hükümlerinden birisi de, Liman Paşa'yı bütün Alman subaylarıyla birlikte geri göndermeyi ön- görüyordu.

"Almanlar bu ikiyüzlülüğü bilmediklerinden, ertesi gün Liman'ın kurmay heyetinden bir üye gelip Enver'e: Goeben ile Breslau'nun Çanakkale önünde bulduklarını, içeriye girme müsaadesini beklediklerini bildirdi. Enver, bakan arkadaşlarına danışması gerektiğini anlattı. Alman subayı, derhal cevap almaya mecbur olduğunu belirtti, hafif bir duralama olduktan sonra Enver: "Girsinler!" dedi. İki gemi gece karanlığında Çanakkale Boğazı'nı geçti. Ne Rusya ile ittifak kaldı, ne bir şey." (A. Moorehead, **age**, s. 22)

İşte Emperyalizm önünde Enver Paşa bu idi.

F) TEHLİKELİ PERENDE

Bu kerteye sokulmuş güdücüleriyle Türkiye'de Alman'ın yapmayacağı şey olamazdı artık. Tarihler ortada; 5 Eylül'de Alman *Marne Savaşı'nda* şapa oturuyor. 4 gün sonra Alman, sanki babasının evi imiş gibi, Türk'e sormadan, Çanakkale Boğazı'nı kapatıyor.

(9 Eylül günü Türk Donanmasına Kumanda eden İngiliz Limpus Paşa çekilmiş, ordumuz gibi donanmamız da Alman'ın tekeline geçmişti. Çanakkale önünde gezen İngiliz filosu bir Türk torpidosunu durdurdu; içinde Almanları görünce geri çevirdi):

"(...) *Bu havadisi öğrenen Weber Paşa adında birisi, tümüyle kara savunmasına kumanda ediyordu. Boğazlar'ı kapatmayı üzerine aldı. Oraya mayınlar döktürdü. Fenerleri söndürdü, geçişin yasak olduğunu ilan etti. Almanlar şimdiye dek hiçbir zaman böylesine cüretli bir iş yapmamışlardı. Çünkü Çanakkale Boğazı'ndan geçiş uluslararası bir anlaşma ile güdülüyordu. Bu anlaşma, tarafsızlar gibi savaşanlar için de yürürlükteydi. Ve bu anlaşmanın ihlâl edilmesi bir savaş işlemi oluyordu; Türklere bütün bu yapılanlardan haber verilmedi. İstanbul'da 27 Eylül günü yapılan kabine toplantısında olanlar öğrenildi.*" (A. Moorehead, **age**, s. 24)

2 gün sonra başka bir sürpriz-Paşa, Alman Amiral Souchon, Türk'ün başına savaşın ateşlisini de yaktı:

"29 Eylül günü Goeben, Breslau ve kısmen Almanlarca silâhlandırılmış bulunan Türk filosu, Karadeniz'i aşılar ve o gün ve ertesi gün, önceden haber vermeksizin Odesa Limanı'nın Sivastopol kalelerini, Novorosisk'i top ateşine tuttular. Erişebildikleri gemileri batırdılar. Petrol depolarını ateşlediler.

"30 Ekim günü, Rus, İngiliz ve Fransız elçileri Türk hükümetine 24 saatlik bir ulti­matom verdiler. Cevap alamayınca, pasaportlarını istediler. Ertesi gün çarpışmalar başladı." (A. Moorehead, **age**, s. 25)

Bağımsız bir devletin böylesine savaşa dalışı dünyanın ne­resinde görülmüştür? Bu "eşsiz örneksizlik" yalnız Türkiye'de oldu. Kabahat Enver Paşa, Talat Paşa gibi kişilerde mi?

Ne olayları küçültelim, ne kişileri büyütelim. Bize dev gibi gösterilen kişilere koca dünyada insanoğullarının nasıl baktıkları önemlidir. Pek hayran olduğumuz, bir kerteye dek doğru olan, Batılı kafa, bizim Meşrutiyet Devrimcilerine toptan "GENÇ TÜRKLER" adını veriyorlar ve söyle diyorlar:

"Genç Türkler, ataklıkları yüzünden -belki de iktidarda tutunabilmek için gerekli ataklıklar yüzünden- ülkelerini kaldıramayacağından çok daha ağır bir savaşa attılar. Onlar, aşırı bir arttırmaca oyununda ufacık kumarbazlardan başka bir şey değillerdi ve bu gibi durumlarda sık sık olageldiği gibi, öteki asıl büyük kumarbazlar uzun süre ufaklıkların varlıklarını bile güçlüğüle fark ettiler." (A. Moorehead, **age**, s. 27)

G) 1 TEMMUZ 1908 Mİ, 27 MAYIS 1960 MI?

Çanakkale savaşmasının kaçınıcı yıldönümünü kutluyoruz?

Ne denli kutlasak ve ibretler alsak yeridir. Bir kumandanımız: Çanakkale Savaşı'nı Osmanlı İmparatorluğu'nun SON zaferi, Türkiye Cumhuriyeti'nin İLK zaferi saydı. Yanlış değil. Eksik. Çanakkale Zaferi; kalp akçe gibi kullanılan ezik milletlerin, Emperyalizme karşı ilk zaferleri idi. Bir çeyrek yüzyıl sonra II. Emperyalist Cihan Savaşı'na girmediğimizle övünürken, kendi kendimize sormalıyız: Biz mi girmedik, onlar mı sokmadılar?

Ve bir çeyrek yüzyıl daha sonra ne görüyoruz?

İki savaş gemisiyle bir İmparatorluğun başına su döken Emperyalizm, Türkiye'yi boydan boya resmen ÜS yapmıştır. Birinci Cihan Savaşı'nın sadrazamı Sait Paşa diyor ki:

"Bir aralık bize gözdağı vermeye kalktılar. Ama ben kulak asmadım. Artık emrivakilerle işlerimizi bozmak istediler."

Kimler?

Emperyalistler...

Ve Karadeniz "emrivakii" [oldubittisi] ile Türkiye savaşa girince, koca Sadrazam şaşıyor:

"Ama, bu nasıl olabilirdi? Çünkü ben gemilerin dışarıya çıkmasını istemiyordum."

Sen istemiyordun ama Emperyalizm istemiş ve yapmıştı. O zaman Emperyalizm bizim köyde Almanca konuşuyordu, şimdi Amerikanca. O zaman Emperyalizmin zırlı gemileri vardı, şimdi atomlu füzeleri. Bir ülkeyi oldubittiye getirecek gemiler bir haftada, bir ayda yol alıyorlardı; şimdi atom başlıklı füzeleri koynumuzda saklıyoruz. *"Emrivaki"* olmuş, bitmiş bile.

Ve vardı, geldi, Konya altı saat gittikten sonra; ne çok tıpkı-sıyız, 50 yıl yol aldık sanırken, 1908 Osmanlısı'nın Sadrazam, Sait Halim Paşa diyor ki:

"Niçin çekilmedin? diyenler var. O zaman düşündüm. Memleketi böyle bir yıkıntı içinde bırakarak çekilmeyi uygun görmedim."

Yıkıntıdan kurtardı mı memleketi?

Kendi ölüsünü bile memleket topraklarına Anadolu Devrimi sayesinde zor getirtebildik.

Şimdi kumarbaz Emperyalizm oyunu son kozuna geldiği için daha hinoğlu hin. Politika maskaralıklarını gereğinden aşırı ciddiye aldık mı, ekonomik ve sosyal temel daha kolayca gözden kaçırılabilir. Prusyalı (Yunker-Asker-Banker) en son Hitlerlikle ağzının payını aldı. Zorbalığını "DEMOKRASİ" şalı ile örtmeyi becerebiliyor. Amerika *"Çekilsin!"* dedi mi, bütün sayın bezirgân partileri domuz topu olup, *"Sadrazam'ı"* (İnönü de olsa) tuşla yahut sayıyla sırtı yere gelmiş kılıyorlar.

O zaman Sayın İnönü, 1908 Genç Türk Devrimciliğini hatırlıyor ve 1968'lik 27 Mayıs Genç Türk Devrimcilerinin temiz çocuk yürekleriyle konuşmaktan kendisini alamıyor.

"(...) Esef etmek gerekir ki, Devrimi yaratanlar yani bizler, ne kadar yetersiz olduğumuzun da kâfi derecede farkında değildik. Müslüman olan veya olmayan milletlerin türlü emellerini ve dışarıdan yapılan tahripkâr tesirleri de bilmiyorduk." (İsmet İnönü, **age**, s. 144)

Bütün kayış, hep şu alavere dalavere Kürt Mehmet nöbete formülünde bulunuyor:

"(...) İşbaşına namuslu adamlar seçildiler, geldiler. Onlar idare etsinler, biz kontrol ederiz diye düşünüldü. Bu kafa ile hiç olmazsa bir sene geçti ve bu zaman zarfında sadrazamlar, nazırlar bulundu, fakat aslında hükümeti başkaları idare etti. (...) Bu devrede hükümeti idare edenler, Padişahımız efendi-

mizin tebaası ve adamları olarak geldiler, hükümet ettiler. Yani bir devrim olmuştu ama devrim kadrosuna hâkim olan siyasi zihniyet bu kadar geri ve kısır idi.

*"Devrim yapmışız, hükümet başkalarında, biz kontrol ediyoruz." (İsmet İnönü, **age**, s. 144)*

Değişen ne var?

"SADRAZAM" daha heybetli idi, "BAŞBAKAN" çocuk oyuncacı. "NAZIR" her yerde (hazır, nazır) bir ulu zırlıtı gibi gelirdi; "BAKAN" adı akılda kalmaz, kendisini beğenmiş bir kakavan... Gülmeyelim, düşünelim.

Nedir bu tarihin -insanı, biraz gevşese hüngür hüngür ağlatacak- bitmez tükenmez "TEKERRÜR"ündeki büsbütün kahredicilik?

Şunun, bunun, falan Paşanın, filan beyin, feşmekân efendinin taksiratı mı?

Hayır. Topumuzu sıygaya [sorguya] çekmedikçe kimsede kabahat bulamayız.

Tek temelli sebep: Sosyal *Tefeci-Bezirgân* yapımız.

"PADİŞAHIMIZ-EFENDİMİZ" anlı şanlı tarihçil bir bönüktü; onun yerini inanılmaz bir "AŞIRI"lıkla alıp, herkesi "AŞIRI"lıkla suçlayan "FİNANS-KAPİTAL: İnsanlığın canına okumaya yeminli canavar...

Sonradan "ÜZÜLMEK" de bir meziyet. Ancak, milleti elektrikleyle bir uyarı olmazsa, "ÜZÜNTÜ"lerin kıyamete dek "TEKERRÜR" etmesi neye yarar?

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

BİRİNCİ CİHAN SAVAŞINDA
TÜRKİYE'NİN TRAJEDİSİ

BİRİNCİ CİHAN SAVAŞINDA TÜRKİYE'NİN TRAJEDİSİ

Üçüncü Emperyalist Cihan Savaşı olur mu, olmaz mı?

Atom Tanrı çıkmasaydı, çoktan olmuş bitmişti. Keskin kriz biçiminde olmadığı için, Üçüncü Cihan Savaşı kronikleşti. Olmadı, değil, oluyor. Yalnız müzminleşti. İçinde bulunduğumuz Kronik Üçüncü Emperyalist Cihan Savaşında yönelebilmek için Birincisi üzerinde geçenleri iyi kavramalıyız.

Bugün, her konumuz CUMHURİYET Türkiyesi'nde toplanıyor. Türkiye Cumhuriyeti, Birinci Cihan Savaşı'nın ürünüdür. Osmanlı İmparatorluğu ana, Türkiye Cumhuriyeti çocuk ise, o anadan bu çocuğu doğurtan zorlu ebe; Birinci Cihan Savaşı'dır. Onun için, SALTANAT TÜRKİYESİ denilen ana ile CUMHURİYET TÜRKİYESİ denilen çocuğun bağları anlaşılmadıkça, bugünkü konular üzerinde yapılacak her aydınlatış, karanlığa kubur sıkmak olur. Saltanatla Cumhuriyet arasındaki ilişkilere girebilmek için ise Birinci Emperyalist Savaşı denilen kanlı ebenin tutacağı ışık altında deri değiştirmemiz, bugünümüzü kavramamıza çok yarayacaktır.

Demek, ister GELECEĞİMİZ için, ister BUGÜNÜMÜZ için olsun: Sosyal diyalektiğimizin en büyük atlayışını zembereğinden boşandırmış bulunan Birinci Cihan Savaşı'nda başımızdan geçenler üzerine ne denli çokça eğilsek azdır. Çünkü, bütün problemlerimizin gelişimi, inanılmayacak kertede hep oradan başlamış bulunuyor.

A) SAVAŞA GİRİŞİN SOSYAL SEBEBİ

Türkiye niçin ve nasıl girdiğini bilmeden Birinci Cihan Savaşı'na aç Alman Finans-Kapitalinin yedeğinde ve emrinde boylu boyunca daldı. Dalışın sebebi Alman Finans-Kapitalinin ağılıkla en iyi priz yapmayı bilmesinde gizliydi. Alman Emperyalizmi: (Banker-Yunker-Asker) üçüzü idi. Prusya Yunkerleri, bizim Tefeci-Bezirgân, ağalığımızın "nüsha'i diğeri" [diğer kopyası]

idi. Askerle Banker arasında "hatt-ı vasıl: birleştirici çizi" idi. Türkiye'yi içinden çelen güç: Derebeyi artıklığının Prusya Yunkerliği ile büsbütün benzeşmesi oldu.

Enver Paşa'nın Kayzer bıyıkları ile Cemal Paşa'nın Buhtun-nasar [Babil Kralı] sakalı: Modern Finans derebeyliği ile Babil artığı Antika derebeyliği en ülkücül biçimde SEMBOLLEŞTİRİYORDU. Dik bıyığın altında: *Yunkerleşmiş Banker*, top sakalın altında: *Şirketleşmek* isteyen Haciağa yatıyordu. Enver Paşa "Alman Muhibbi", Cemal Paşa "İngiliz Muhibbi" geçinmelerine rağmen, o iki sembol, Bıyıkla Sakal birbirlerini olağanüstü tamamlıyor, Türkiye'nin işini de büyük bir rahatlıkla bitiriyordu. Herkes ve her şey *Finans-Kapitalin* bıyığı ile *Tefeci-Bezirgân Ağalığının* sakalı altına sığınmaktan başka -sayın İnönü'nün hoş deyimi ile- "KURTULUŞ" yolu bulamadı.

O yola onun için o denli kolay girildi. Ancak sosyal yapımızı bilmeyenler Türkiye'nin Alman (Banker-Yunker-Asker) patentli kalıbına hemen giriverişimizi sürpriz sanabilirler. Gerçekte Alman tencere idi, yuvarlanmıştı, Türkiye kapağını bulmuştu. Bunda en diktatör ve oldubittici görünen Paşaları, Beyleri suçlu bulmak, dünyayı hakikaten Paşalarla Beylerin yürüttüğünü sanmak kadar toyluk olur. Her ülkenin Sosyal dünyası, Paşaları, Beyleri görünmez iplerle kukla gibi oynatır.

O sosyal determinizmle açılan Birinci Cihan Savaşı'nda artık Alman'ın ayrı, Türk'ün ayrı vatani, Milleti, Ordusu, Kumandanı bulunabileceğini sanmak iflah olmaz bönlüktür. Nitekim her şey öyle düzeldi. Mutlak bir NATO Kumandanlığının bütün "Müttefik" devletleri emrinde tutmasına biçimce hacet yoktu. Kayzer'in bıyığı Enver'inkinden dik duracaktı. Alman'ın emri, Türk'ün başı üstüne gelecekti. Ve savaş ister istemez "Alman Harbi" olacaktı.

"(...) İlk talepler, ordularımızı, Kafkas cephesinde Rusları ciddi tehlikeye maruz oldukları kanaatine vardırarak dış taarruzları yapmaya sevk etmiş olduğu gibi, Süveyş Kanalı'na karşı sefer şeklinde mühim bir strateji hedefine de yöneltmiştir. Alman karargâhının arzuları tabii telâkki olunur. Bu arzuların yerinde tatbiki şartlarının tetkik ve temini, tabiatıyla, Türk genel karargâhının görevi sayılır." (İsmet İnönü, s. 115)

Gökten (Finans-Kapitalden) ne yağar ki, Yer (Tefeci-Bezirgânlık) kabul etmez?

B) ÇILGIN ATILIŞLAR

Artık, emperyalistlerin dünyayı paylaşma savaşlarında çıkarı olmak şöyle dursun, en büyük felâketi bulunan Türkiye'nin zavallı Kahraman Ordusu en pisipisine Alman şantajları uğruna boşuna açlık, soğuk, tifüs, kan ile öldürülüp harcanacaktır. Alaman, Türk'ün "Tohumuna para vermemiş" ki acısın. Ayrıca Türk ne denli aşırırsa, Bağdat ve Hint yolu üstünde o denli uysal bir Alman sömürgesi hazırlanırdı.

Art arda çilgin atılışlar ve bozgunlar birbirini kovaladı.

SARIKAMIŞ TRAJEDİSİ: Ordu "Nakil vasıtalarından mahrum", memleket "Sanayiden mahrum".

*"(...) Sarıkamış Savaşı adıyla anılan bu taarruz teşebbüsünü Enver Paşa emretmiştir ve dövüş esnasında ordu kumandasına el çektirerek, doğrudan doğruya harekâtın kumandasını üzerine almıştır. Başkumandan vekili Enver Paşa'nın Alman sevk ve idaresine yardım etmek için, talep üzerine bu seferi yaptığı tahmin olunuyor. Harekât Aralıkta, şiddetli bir kış esnasında yapılıyor. Teçhizat, tabiatıyla eksik, fakat asıl cephane ikmal hizmetleri ve nakil vasıtaları işlemez (...) çok zayıf vererek, ricata ve hudut mevzilerimize dönmeye mecbur olduk. Savaşın hemen arkasından tifüs orduyu istilâ etti. (...) Sarıkamış felaketinin neticelerini hem memleket, hem ordu, her cephede uzun zaman sarsıntı ile hissetmiştir." (İsmet İnönü, **age**, s. 102)*

*"90 bin kişilik ordudan ancak 12 bin kişi geri çekilebilmiştir." (İsmet İnönü, **Hatıralar**, Ulus Gazetesinin notu.)*

Böylece, Rus cephesinde Alman Hindenburg, hindiler gibi kabarıp savaş tanrısı geçinmiş, onun Finans-Kapital tapınağı uğruna Allahüekber Dağı'nda 78 bin Türk çocuğu kurban kesilmişti. 1918 daha 1914 kışında belirmişti.

KANAL TRAJEDİSİ: Enver Paşa, Kafkas dağında Üçüncü Ordu'yu çerez yapar da, **Cemal** Paşa Sina Çölü'nde 4. Ordu'yu yakıp kebab etmekte aşağı mı kalır? Onun bıyığı varsa, bunun da sakalı var. Akıl kaç para eder? Akıl artık Berlin.

"(...) Cemal Paşa, seferin azim ve irade sembolü olarak küçük seferi kuvvetinin başına geçiyor (...) Şehit olduktan sonra, muharebeyi neticeye ulaştırmak için, Enver Paşa'nın gelmesini

vasiyet edecek derecede" (İsmet İnönü, **age**, 116) işi dramlaştırmıştır.

"4. Ordu'nun sefer kuvveti, 18 Ocak 1915'te, çöl içinde harekete başlıyor." (İsmet İnönü, **age**, s. 116) "(...) Sefer kuvveti, on dört bin insan, biri on beşlik, yedi dağ ve sahra bataryasıdır." (İsmet İnönü, **age**, s. 115)

Sanki Balkanlarda Hürriyet kahramanı eşkiya takibine çıkıyor. Karşısında kim var?

"(...) Mısır'daki İngiliz kuvvetleri yetmiş bin kişi, Kanal boyunca Türkleri ilk karşılayacak kuvvetler, insanca Türklerin en az iki misli, yerli ve seyyar bataryalar ve savaş gemilerinin topları hesapsızdır." (İsmet İnönü, **age**, s. 116)

"(...) Geçmiş Fatihlerden hiçbiri, eski zamanın küçük orduları için bile, çöl içerisinden hareket imkânı görmemişlerdi." (İsmet İnönü, **age**, s. 116)

Biz görürüz. Mehmetçği sayıp da vermediler pašalara.

"(...) çölden üç yüz kilometrelik bir derinliği geçecek seferi kuvvetin su ihtiyacı en büyük darlıktadır." (İsmet İnönü, **age**, s. 116) "(...) Şose yok, (...) Demiryolu yok (...) ağırlıksız, arabasız (...) Ordu Kumandanından son nefere kadar çadırsız ve yalnız peksimet, zeytin, hurma ve çay gıdası ve insan başına dört kilo su ile hareket ediliyor." (İsmet İnönü, **age**, s. 115)

"Ordu, 1-2 Şubat 1915'te Kanal karşısındadır." (İsmet İnönü, **age**, s. 115) "(...) Tombazlar suya indiriliyor. Bir tombaz, bir daha, bir daha, karşıya geçiyorlar. Öteki tombazlar deliyor, parçalanıyor, batıyor. Karşıda "Allah Allah" sesleri. İki sahil arasında yoğun ateş (...) düşman hatları bol bol takviye ediliyor. Ordu kumandanı, (...) muharebeyi kesme kararını veriyor. (...) geldiği yerlere intizam içinde dönüyor." (İsmet İnönü, **age**, s. 116)

Var mı böyle destan yazmış serbest nazım şâiri?

Yazar Mehmetçik.

Kimin için?

İngiliz mi gelip Türkiye'yi sömürecek, yoksa Alman mı diye?

Allahüekber Dağı ile Süveyş Kanalı deneyleri, İngiliz'e "Gelberi" gibi oldu. Ondaki sonraki uzun kanamaları anlatmaya yer yok. 18 Mart'ta Çanakkale...

"ÇANAKKALE cephesine hemen bütün Osmanlı Ordusu bir defa girmiştir." (Her giriş bir saldırı, yahut karşı saldırı.) "(...)

yirmi dört saatlik bir boğuşmadan sonra on beş bin kişilik bir tümen olarak savaşa girmişse, en çok yedi sekiz bin kişilik bir kuvvet olarak Çanakkale Savaşı'na alışmış olurdu." (İ. İnönü, **age**, s. 105)

20 Ocak'ta IRAK: "Arap aşiretlerinden kurulu kuvvetlerin yetersizlikleriyle, hıyanetleri yüzünden muharebeler büyük bir hızla aleyhimize geliyordu." (İ. İnönü, 27)

"Basra İngilizler tarafından işgal olunmuştu." (İ. İnönü, **age**, s. 106)

Kumandan Süleymanı Askeri'nin intiharı, ve ilh. ve ilh...

C) EMPERYALİSTE TESLİM OLUŞ

Bütün bir milletin alinyazısı, askerlik tekniğine çevrilirse olacağı budur. "Süveyş Kanalı'na taarruz, İngiliz kuvvetlerini Avrupa'ya gitmekten alıkoymak için yapılmıştır." diyor, İnönü. Sarıkamış Saldırısı da öyle, Çanakkale Savunması da öyle. Düşman Alman'ı vurmasın, da gelsin Türk'ü öldürsün. Türk'ün vuruşmada bir çıkarıcı olsa... O da sıfır. Alman canavarına "saddakat" göstermek için, İngiliz canavarını Çanakkale'ye çekmek. Bozuk akçe gibi harcanmak.

Milli Kahraman İnönü samimiyetle açıklıyor:

"Düşünmeli ki, 1916 senesinde bizim memleket dışında yani Avrupa savaş alanlarında 3 Kolordudan fazla kuvvetimiz vardı. Savaşın başında bile 3 Kolorduluk bir kuvvet, dost düşman hiçbir büyük ordunun küçümseyemeyeceği bir varlıktı." (İsmet İnönü, **age**, s. 119)

Anadolu çocukları Avrupa'nın Emperyalist topraklarında tüketilirken, İngiliz casuslarının ekmeklerine yağ sürülüyordu. Cemal Paşa'nın "Zeytinadağı" saltanatı sürdüğü Suriye'de, Şeyhlerine çizme yalattığı Arap askerleri yüzünden, her tümeni bir buçuk, iki alaya inmiş kalmıştı. Türk ordusunun başına geçirilmiş Alman generalleri Arap Halkı Alman subaylarına bağlıyor, Mustafa Kemaller'i altınla satın almaya çalışıyorlardı.

Bir Emperyalist Devlete böylesine toptan teslim olmakla yaranılabilir mi? Bugün Alman'ın yerini Amerika tutmuş. Yaranmak isteyenlerimiz el üstünde "Yurtsever" geçiniyorlar. Tarihi "Tekerrür" ettirmek isteyenlere, henüz sağ olan İnönü hatırlatıyor:

"(...) Enver Paşa'da samimi kanaat: (...) Alman Başkumandanlığına esaslı yardımcı olmak fikri, Enver Paşa'da daima hâ-

kim olmuştur. Bu yüzden Almanlar, diğer müttefiklerini bizden daha fazla desteklemek mecburiyetini daha çok hissetmişlerdir." (İsmet İnönü, **age**, s. 106-107)

Yani Emperyalist, katır cilvesinden hoşlanır. Biri sadakatle kapısına bağlandı mı, onu torbada keklik sayıp, gönlünü eğlendirecek kazak sevgililer arar. Bulgar'ı çekmek için, Türk'ten Meriç ötesi topraklarını kesip armağan ettiği gibi. Bugünkü Amerikan sadakatlilerine duyurulur. Daha nazlı olsalar iyi ederler. Özellikle BUGÜNKÜ Emperyalist sevdalılarına...

İnönü diyor ki:

"(...) Neticesi meydana çıkmış seferler için sonradan birçok akıl söylemek sevmediğim bir usuldür. Bununla beraber, bizim sevkü idaremizin memleketin ihtiyaçlarını düşünmeyen hayallere ve gayelere istinat etmesinin mahzurları üzerinde ısrar etmek istikbal için lazımdır." (İsmet İnönü, **age**, s. 119)

Her yerde üst üste yıkılışlar ve bozgunların "Basit Asker"ce tek tesellisi, Mehmetçiğin ölümü kuzu gibi karşılamasıydı:

Bu ortası doğru sözün, başıyla sonu eğri.

Yalnız "İSTİKBAL" için mi dünü unutmamak lâzım?

Genel olarak öyle.

Ancak gelecek meydanda:

"HAL" için ne buyrulur?

Bugünkü "HALİMİZ": "NATO'ya, SENTO'ya, CENTO'ya SADIKIZ" değil mi?

Herhalde Paşa "Tecahülü arifane: Çokbilmişçe bilmezlikten gelme" yapıyor.

Ondan sonra, geçenlerin "NETİCESİ MEYDANA ÇIKMIŞ" sayılabilir mi?

Netice: Boşuna kahramanlık, parsayı başkasına toplanan oyun, kahredici bozgun, İmparatorluğun yıkılması... ve ilh. gibi şeylerse, onları anmaya değmez. Herkes biliyor. Asıl en büyük ders olması gereken en korkunç "NETİCE": 50 yıl önce bıraktığımız yerden, 50 yıl sonra, hem de o günleri yaşamış paşalarımızla, niçin başlamak zorunda kaldığımızdır. Bu "NETİCE" ne yazık ki, henüz herkes için ortaya çıkamamıştır.

D) TESLİM OLUŞUN SONUCU:

"(...) Geçmek üzere Kanal'a atılan Türk askerlerinin, karşı sahilde şehit olmayı göze almaları, muharebede, bilerek hayat

*fedasını Türk askerinin ne kadar doğal saydığına şeref verici bir örnek sayılacaktır." (İsmet İnönü, **age**, s. 117)*

Ancak Şehitlik Şerefi İmparatorluğu korumaktan çok uzaktı. Basit askerce dahi... 1917 yılı, en kör göze batan olayları bir toplama uğratmak kaçınılmazdı. İşte o zaman otuzunu yeni geçmiş yaşta biri Ordu, ötekisi Kolordu Kumandanı olan iki genç Kurmay, Sadrazam ve Enver-Cemal Paşalar, zıt-kardeşlere bir rapor yazmaktan kendilerini alamadılar. Ordu Kumandanı Mustafa Kemal Paşa, Kolordu Kumandanı İsmet (İnönü) Bey'di. Raporu biz Paşa'nın bilirdik. Meğer müsveddesini kaleme alan İsmet Beymiş:

*"(...) Bir taraftan Halep'te ordu hazırlanırken, Atatürk, istikbal için ciddi endişelerini bir rapor halinde Sadrazama bildirmeye karar vermişti. Bu raporu beraber bulunduğumuz vakitlerde hazırlamak üzere beni de görevlendirmişti. Kaleme aldığım müsveddeyi, Atatürk, lüzumlu değişiklikler ve ilâvelerle tamamladı." (İsmet İnönü, **age**, s. 113-114)*

Şimdi yıl 1968. Tam 51 yıl önce (7 Eylül 1917) gününü taşıyan bu raporu kaleme alan iki asker, Türkiye'nin ondan sonraki 51 yılına damgalarını vuracak iki insandırlar. 1917 Mart Rusyası'nda Çar devrilmiştir. 1917 Eylül başında Lenin tam 2 ay sonra Rusya'da iktidara getireceği Sovyetler Devrimi'nin son manevralarını yapmaktadır. Türkiye dünyadan kopuk olduğu için, genç iki Kurmayın, Kuzeyde patlayan volkanın yer yüzünde ne değişiklikler yapabileceğinden hiç haberleri yok.

Ateşten savaş çemberi içinde kapalı Osmanlı kutusu içinde yurdunu sevmek için bütün sebepleri elde etmiş bulunan iki asker ne düşünüyorlar?

Başlıca 3 şey:

- 1- Savaş bitmeden İmparatorluk bitmiştir,
- 2- Türkiye, bir Alman sömürgesi (onların deyimiyle: müstemlekesi) olmuş olacaktır.
- 3- Türkiye Halkından (komutanların deyimiyle: "*Memleket ahalisinden*") başka dayanak kalmamıştır.

BEŐINCI BÖLÜM

"SEFERBERLİKTE" TÜRKİYE'NİN YENİLİŞİ VE SÖMÜRGELEŞMESİ

"SEFERBERLİKTE" TÜRKİYE'NİN YENİLİŞİ VE SÖMÜRGELEŞMESİ

Birinci Cihan Savaşı'nda Türkiye trajedisinin vardığı sonuçları, Cumhuriyet Kurucularımız bir Raporla özetlediler. O Rapor'un ışığı altında, ilkin Savaşın iki acıklı sonucu üzerinde duralım.

Emperyalizm canavarıyla yola çıkan geri ülkenin başına gelecek şeyler önce kendi gücünü yitirmek, *yenilmek*, sonra boyun eğmek, *sömürgeleşmektir*.

A) SAVAŞ BİTMEDEN İMPARATORLUK BİTİYOR

Atatürk'le İnönü'nün yazdıkları rapor, 1917 sonunda savaşın *yakın* bitimini görmüyor:

"Askeri durumun genel görünüşü, savaşın yakın bir gelecekte sona ereceğine işaret vermemektedir." (**Mustafa Kemal Paşa'nın Başkumandan Vekili Enver Paşa'ya Gönderdiği Rapor, age, s. 341**) diyor.

Savaşı sırf *"Askeri durum"* gibi görünce başka türlü düşünülemez. Bu durumda Türkiye'nin gücü nedir?

İnsanca 5'te birinden aşağıya düşüş:

"(...) Ordu savaşın ilk devrelerine göre fevkalâde zayıftır. Birçok orduların mevcudu, lâzım olan miktarın beşte biri kadardır. Memleketin insan kaynakları, noksanı ikmale muktedir değildir." (**Rapor, age, s. 342**)

Öyleyse ne yapmalı?

Askerlik bakımından iki şey:

1) Taarruzu bırakıp, *savunmada* kalmalı;

2) Türkiye dışına gönderilmiş askerleri *memlekete çekmeli*.

"Askeri siyasetimiz bir savunma siyaseti ve elimizde bulunan kuvvetleri ve bir tek neferi sonuna kadar saklamak siyaseti olmalıdır. Bu siyaset, memleketimiz haricinde bir tek Osmanlı neferi kalmasına katlanamaz." (**Rapor, age, s. 343**)

Oysa çoktan iş işten geçmiştir. Sırf askerlikçe dahi yapılacak hemen hiçbir şey kalmamıştı. Savaş bitmemiş, hatta daha uzayacak görünebilirdi. Alman Emperyalizminin birinci Cihan egemenliği bitmişti. Osmanlı İmparatorluğu bitmişti. Onu, yurkarıki tedbirleri teklif eden Rapor'un kendisi şu iki sözle yeterce itiraf ediyordu:

1- Alman Emperyalizmi *şimdilik* olsun bitmişti:

"(...) *Müttefiklerimizin askeri darbelerle, düşmanlarımızı barışa mecbur edecekleri artık bahis konusu olmayıp, Almanlar özellikle stratejinin idaresini: "Geliniz, bizi mağlûp ediniz" esasına bağlamışlardır.*" (**Rapor, age**, s. 341)

2- Osmanlı İmparatorluğu **temelli** bitmişti:

"*Binaenaleyh savaş devam ettiği halde, karşısında bulunduğumuz en büyük tehlike, her taraftan çürüten muazzam Saltanat binasının bir gün İÇTEN BİRDENBİRE ve HEP BİRDEN çökmesi ihtimalidir.*" (**Rapor, age**, s. 341)

Bütün Türkiye dışındaki Mehmetçikleri geri getirselers, hangi yaraya merhem olurdu?

Saldırı çoktan kendiliğinden durmuştu. Savunmaya değil, Türkiye savaşın başındaki durumuna çekilse ne yapabilirdi?

Mademki dünya, tümüyle *EMPERYALİST DÜNYA* idi: İttifak (Alman) Emperyalistinden yana olmamışız da, İtilaf (İngiliz-Amerikan-Fransız) Emperyalistlerinden yana olmuşuz. Bu neyi değiştirdi?

Geri Türkiye'nin ölümlerden ölüm beğenmesi gibi, emperyalistlerden emperyalist beğenmesi kime yarardı?

Alman'dan kaçalım. "Fransız Muhibbi" (Düyunu Umumiye sevdalısı) Cemal Paşa-Cavit Bey ekibinin dediğine gelelim. İngiliz'in başı çektiği İtilâf Emperyalistleri uğrunda ölünecekti. Arabistan *Petrolü* ve Hindistan *yolu* Türkiye'ye bırakılır mıydı?

Gerçi Rapor'ların yazıldığı günler Dünyamızda bir "*ÜÇÜNCÜ YOL*" açılmıştı. *Sosyal Devrim* yolu. Ama, kimse onu anlamış değildi. Sayın İnönü şöyle diyor:

"*Rusya'da devrim 1917 baharında başlamıştı. Bütün dünya vaziyeti birden yeni bir manzara gösterdi.*" (İ. İnönü, **age**, s. 110)

Bu "*MANZARA*"yı, değil bizim askerler, Rusya'daki "*Sosyalist*" ve "*Devrimci*" kişiler bile henüz kavrayamamışlardı. İnönü'nün haklı olarak söylediği gibi:

"(...) Devrim hükümetlerinin savaş karşısında ve müttefikleriyle ilişkilerinde durumlarını yakından takip ediyorduk. Rus devrim hükümetleri, süratle Almanlara karşı savaşa devam kararını ilan ettiler." (İsmet İnönü, **age**, s. 110)

Onun için, Rusya'da *Burjuva Demokratik Devrimi* en mantıklı sonucuna varıp, İnsanlığa Emperyalizm dışında yepyeni bir çağır açtığı zaman, Kumandanlarımız bunda sıfır numara askercil bir fırsattan başka bir anlam göremediler:

"(...) Bolşevik Devrimi ile dünyada ve bizde Birinci Cihan Savaşı'nın ASKERÎ vaziyeti başka bir şekil almıştı. Bizim Kafkasya Ordumuz için ilerlemek görevi belirmiş ve diğer cephelerimizde savaş olayları bize çok namüsaît [elverişsiz] devam ederken, Kafkas cephesinde Kars ve havalisi Anavatana avdet etmiş [geri dönmüş] ve harekât daha ilerilere doğru genişlemişti." (İsmet İnönü, **age**, s. 111)

Gaz, ne kadar boş yer bulursa, o kadarını kaplar. Bundan ötürü gaza ne yaptığı sorulamaz. Gazlığını yapıyor. Askerler de öyledirler. Askerliklerini yaparlar. Ne yaptıkları sorulamaz. 1919 baharında Havza buluşmasına gelinceye değin, kumandanlarımız "ÜÇÜNCÜ YOL" üzerine askerlik dışı hiçbir şey düşünemediler. Düşünemezlerdi. Nitekim, Havza'dan sonra da, gene yalnız askerlik yaptılar. Askercil Strateji ve Taktik dışına çıkamadılar. Askercil Zafer, sözde Emperyalizme karşı olmuştü. Emperyalizm herkesten önce zaferi kutlayınca, her şey olmamışa döndü. Ve tereyağından kıl çekerce bugüne dek (Amerikan üslerine) dek sağ salim geldik.

O zaman, 1917 yılı ise, Genç Komutanları kim dinlerdi?

Padişahın üstünde Emperyalizmin gözdeleri vardı. Alman Emperyalizmi, gözdelerine *TURAN* adıyla bir *casus-uzman-profesör'ün* uydurduğu ülküyü sağlam yutturmuştu. Suriye'de Türk Ordusu bozulurken, dokunulmamış bir başka Türk Ordusu İran'dan Turana akmak için tutuşuyordu. Ulu Paşaların başlarında kavak yeli esiyordu:

"Bu devirde, bizim Büyük Karargâhla, Suriye savunması arasında başlıca bir münakaşa ve ihtilâf konusu da Azerbaycan'da teşkil ettiğimiz Ordu yüzünden çıkmıştır. Memleket savunmasında büyük ihtiyaçlar açık dururken, Azerbaycan Ordusuna memleketin insan, malzeme ve her türlü kaynaklarının tahsis edilmesinden Almanlar şikâyet ediyorlardı." (İsmet İnönü, **age**, s. 129)

Bu kertede, Alman Emperyalizmi bile artık kendi icat ettiği "TURAN" kar helvasını kendisi de beğenmiyordu. İngiliz, Suriye'den Anadolu'yu çevirirken Ulu Paşalarımız, hazır Moskof sallanırken Turan'ı zapt etmeye gidiyorlardı. O "Gaziler" de, devrimin boşluğunu gaz içgüdüleriyle böyle dolduracaklardı. Türkiye için bundan acıklı son olamazdı.

B) TÜRKİYE BİR ALMAN SÖMÜRGESİ OLUYOR

Bu neden böyle olmuştur?

Gerçi bugünkü gibi Türkiye dört yanından it dalmış keçi misali emperyalist üsleriyle sarılı değildi. Ama, Türk Ordusu Emperyalist "Öğreticimlerin kontrolündeydi. Ordu mekanizmasıyla sömürge bir ülke, Emperyalist Cihan Savaşı macerasına sürüklenmişti. Türkiye'yi savaşa sürükleyen Emperyalist, Zafer kazansa ne yapacaktı?

Görünen köy kılavuz istemiyordu.

Alman Emperyalist horozu ölüyor: Gözü çöplükte kalıyordu. Marn Meydan Savaşından beri düştüğü bataкта can çekişen Alman Emperyalizmi bir yandan Rus Devrimini sömürme planları kuruyor, öte yanda Türkiye'nin sömürgeleştirilmesi için her türlü hazırlıkları itçe açıklıkla uygulamaya çalışıyordu.

"Falkenhayn (Türkiye'nin Güney Cephesi Komutanı!-H. Kıvılcımlı) geldiği günden beri aşiret reislerine Alman mülazımları (teğmenleri) göndererek doğrudan doğruya temas hasıl etmektedir ve: "Araplar Türklere düşmandır. Biz Almanlar tafsız olduğumuzdan onları kazanabiliriz" sözünü, bizzat bana, bir ordu kumandanına sarf etmiştir.

"Irak harekâtının mümkün olmadığını kendisi daha ilk günden beri anlamıştır. Irak harekâtını, memlekete yerleşmesi için vesile ittihaz [kabil] etti. Gerçekte ideali, BÜTÜN ARABİSTAN'ı Alman idaresine almaktı. Nitekim planın ikinci aşamasına başlamıştır. Irak hedefi doğal olarak değişince, Sina Cephesi'nde bir saldırıyı söz konusu etti. İki ay sonra saldırı mı savunma mı gerektiğinin şimdiden kestirilemeyeceği herkes gibi onun nazarında da açıktı. Fakat bugünkü saldırı sözü, bütün Suriye yani Arabistan'ın, idaresi altına girmesi için cazip bir vesileden başka bir şey değildir.

"İki ay sonra durumlar, saldırıya elverişsiz olup bütün kuvvetlerle Filistin'in savunulması mümkün olursa, General Falkenhayn'ın dünyaya ve memleketimize karşı en büyük başa-

rıyı kazanmış şekilde görüneceğine şüphe yoktur. Fakat bu halde memleket şartlarının ve hükümetin takviyesi şöyle dursun, memleket bütünüyle bizim elimizden çıkararak bir Alman sömürgesi haline girmiş olacaktır ve General Falkenhayn bu maksat için bizim BÖRCUMUZ olan ALTINLARI ve ANADOLU'DAN GE-TİRDİĞİMİZ SON TÜRK KANLARINI KULLANMIŞ bulunacaktır." (İ. İnönü, **Rapor, age**, s. 345)

Genç Kumandanların ne denli saf ve siyasi tecrübesiz oldukları, bu raporu, Türkiye'yi sömürge yapmak görevini bile-rek bilmeyerek üzerlerine almış bulunan iktidarlılara göndermelerinden anlaşılıyor. Ne karşılık beklerlerdi?

Sayın İnönü kısaca belirtiyor:

"(...) Başkumandanlık görüşünü değiştirmedim. Atatürk, Ordu Kumandanlığından İSTİFA ederek ayrıldı. İstanbul'a gitti. Bağdat'ı kurtarmak üzere Halep'te hazırlanan ordu, Suriye'de kaldı." (İ. İnönü, **age**, s. 114)

Ve bekledik. Mütareke olsun. İngiliz askerleri İstanbul'a girsin. Yunan Ordusu İzmir'i işgal etsin. Asker kaçağı dağ eşkıyası efeler, Kuvayimilliyeye kuvvetleri haline gelsinler. Vb. vb.

Emperyalistle yola çıkan Türkiye: Yenilirse (ki yenilmişti) "MUAZZAM SALTANAT" çökecekti. Zafer kazanılırsa "ALMAN SÖMÜRGESİ" olacaktı.

Neden bu hale düştük?

"Ordu Kumandanı" Mustafa Kemal: **Atatürk** oldu. Ebediyete göçtü. "Kolordu Kumandanı" İsmet Bey: **İnönü** oldu. Aramızda yaşıyor. "NEDEN" in karşılığı verildi mi?

Bilmiyoruz. Arıyoruz. 1917 Eylül günü beslenen kanıyı 1968 Martı'nda öğreniyoruz. Çok, hem de aşırının aşırısı ilginçtir o kanı:

İki sözle özetlenemez. Birkaç ayrıntısı verilmelidir.

Bilgili Kumandanlar daha Savaş başlarken bir emperyalistle yola çıkmanın, kurda koyun gibi teslim olmaktan başka bir anlam taşımadığını açıkça öğrenmişlerdir. Sayın İnönü anlatıyor:

"Savaşa girdiğimiz günlerin birinde, Büyük Karargâhta, benim gibi başka Genelkurmay subaylarının da bulunduğu bir sırada Bronsart Paşa'ya (Türkiye Orduları "Başkumandanlığının Genelkurmay Başkanı Bronsart Paşa idi. Büyük Karargâhtaki şubelerin birçoğunu Alman subayları, Müdür olarak idare ediyorlardı." (İ. İnönü. O Bronsart Paşa'ya, - H. Kıvılcımlı) sordum:

"- Savaş yapılıyor, ne olacak, kazandınız ne olacaksınız? Bu kadar büyük fedakârlığın karşılığı nedir?"

"- Belçika, Belçika!" diye cevap verdi.

"Tekrar sordum:

"- Belçika bu kadar fedakârlığı karşılayacak bir değer midir? Belçika'nın nesi var? Eti ne, budu ne?"

"Bronsart Paşa, "- Evet ufaktır, ufaktır ama çok değerlidir" dedi.

"Ben kendisini sıkıştırmaya devam ettim. Israrla kendisine soruyordum:

"- Savaştan sonra ne olacak?"

"Nihayet baklayı ağzından çıkardı:

"- Türkiye!" dedi.

"Bunu, Türkiye'yi kazanacağız, manasına söylediğini anladım. Fena halde çarpılmışım ama kendimi tuttum."

"- Evet, dedim, ne şekilde? Nasıl olacak?"

"- Beraber çalışacağız" cevabını verdi.

"- Savaştan sonra beraber çalışacağımızı düşünmüyoruz" dedim.

"Bronsart Paşa niyetlerini daha çok açığa vuran bir cevap verdi ve dedi ki:

"- Anlıyorum, düşünmüyorsunuz ama kaç kişisiniz? Bu fikri devam ettirecek kaç kişisiniz?"

"- Varız kâfi derecede" dedim," (İsmet İnönü, **age**, s. 154)

Emperyalist "Müttefikimiz": Zaferde düşmanı "BELÇİKA'yı" nasıl yutacaksa, tıpkı öyle silâh arkadaşı "TÜRKİYE'yi" de yutacağını saklamamıştı. Yalnız Müslümanın dini değil, gâvurun dini de aşikârdı!

İsmet Bey, o zaman küçücük bir kurmay. Uluların Ulusu Paşalar ne düşündüler?

Sadrazam Talât Paşa, Cihan Savaşı bittikten sonra dahi hep şu temayı işledi: Cihan Savaşı olmayacak, olsa da biz girmeyeceğiz, girsek de bağımsız kalırız.

1- "Bizim düşüncemiz bir Genel Savaşın çıkmayacağı idi.

2- "Goeben zırhlısının Rus sahillerini bombardıman ettiği haberini aldık. Bu hadiseden hiçbirimiz daha önceden haberdar değildik. Bu hadise savaşı artık emrivaki haline getirmişti.

3- "Bir kere bu ittifaka (Alman Emperyalizmi ile müttefikliğe - H. Kıvılcımlı) girmekle artık HER TÜRLÜ TEHLİKELERDEN KORUNMUŞ olacağımız merkezinde idi düşüncemiz.

"Savaşa girme kararı aleyhine rey vermiş olanlar, Almanların nihai zaferinden şüphe ettikleri için aleyhte bulunmuşlardı. Yoksa, bütün Osmanlılar Türkiye'nin yenilmeyen bir Almanya ve Avusturya birliğinde, varlığını ve BAĞIMSIZLIĞINI muhafaza edeceğine kani idiler. Fakat, savaşın 4 sene süreceğine ihtimal verilmemişti." (Talat Paşa, **Anıları**)

Bu Paşalar, Genelkurmay Başkanı Bronsart Paşa'yla hiç mi konuşmamışlardı?

Bir yığın "Genelkurmay subayları" ortasında geçen konuşma oracıkta mı kalmış, hiç mi devlet başındakilerin kulaklarına çitlatılmamıştı?

Bir koca İmparatorluk böylesine hafiften Emperyalizmin mihrabında kurban edilmişti.

Bugün başka türlü müyüz dersiniz?

Belki de onun için, 1968 yılının 22 Mart günü, sayın -tecrübeliliği herkesten aşırı olan- İsmet İnönü Paşa "**Hatıralar**"ını şu satırla bitiriyor:

"(...) Almanların Araplara karşı politikaları büsbütün başkaydı. Onlara hususi bir muamele yapıyorlardı ve aslında savaşı kazansalardı yani Almanların istedikleri ölçüde kesin bir zafer kazansaydılar, onlardan kurtuluş kolay olmayacaktı. Açıkça görünüyordu ki, Türkiye'ye gitmek üzere gelmemişler." (İ. İnönü, **age**, s. 159)

Bugün acep Amerikalılar "gitmek üzere" gelmiş olabilirler mi?